

A DEVIANCIA NAPJAINKBAN AZ ÉRTÉKEKEN KERESZTÜL

Számít-e a katolikus neveltetés?

JDX 632

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
I. Vizsgálat módszertana	6
II. Pedagógiai program	7
III. Kiértékelés	10
III/1. Állami középiskola diákjai által kitöltött kérdőívek kiértékelése	10
III./1./1. Alkoholfogyasztási szokások- Állami iskola	11
III./1./2. Tudatmódosító szerek használata - Állami iskola	19
III./2. Katolikus középiskola diákjai által kitöltött kérdőívek kiértékelése	25
III./2./1. Alkoholfogyasztási szokások – Katolikus iskola	26
III./2./2. Tudatmódosító szerek használata – Katolikus iskola	33
IV. A kiértékelés összegzése	37
Felhasznált irodalom	44

Bevezetés

Az 1980-as évek elején indult Magyarországon egy országos léptékű kutatás, amelynek célja a deviáns jelenségek növekvő tendenciájának bemutatása.¹ Azonban nem került még sor, olyan kvantitatív jellegű tanulmányra, amely szintén a devianciát vizsgálja viszont két értékrendjében különböző közösséget venne alapul. Jelen tanulmányban a diákok deviánsnak minősített viselkedésformák követését, illetve ezekkel szemben tanúsított magatartásukat vizsgáltam.

A témaválasztásban személyes indíttatásom egy beszélgetés. Találkoztam egy édesanyával, akinek gyermeke egyházi iskolába jár, azonban nem családi tradíciók miatt, illetve vallási nézeteik végett íratta ilyen iskolába gyermekét. Meggyőződéssel állította, hogy ott szigorúbb szabályok szerint történik a gyermekek szocializációja, ezáltal remélve, hogy a szigorú szabályok megóvják gyermekét a különböző társadalmi problémáktól, devianciáktól.

Kutatásom célja feltárni a különbségeket és azok mértékét a két eltérő iskolában, és ezáltal eloszlatni, vagy megerősíteni azt a „hiedelmet”, miszerint számottevő különbségek figyelhetők meg. Álláspontom szerint napjainkban már nincs mérvadó különbség az állami fenntartású és a katolikus gimnázium tanulóinak deviáns viselkedés iránt tanúsított magatartása között. Minden ember elkövet élete során kisebb-nagyobb szabálytalanságokat, ha az összes ilyen cselekményt deviánssá minősítenénk, akkor mai társadalmunkban minden emberre ráhúzhatnánk a deviáns jelzőt. Közülük azonban csak kevesen válnak deviánssá, mert amit cselekedtek egyszeri, alkalmi jellegű normasértés, s ezek nem veszélyeztetik a személyiséget. Ez érthető is, hiszen az egészséges személyiségfejlődés elképzelhetetlen anélkül, hogy az ember alkalmanként ne próbálná feltérképezni a helyes és helytelen utat.

„A deviancia a társadalom vagy egy adott közösség tagjainak nagy többsége által elfogadott normák vagy normarendszerek megsértéseként határozható meg.”² A deviáns identitásnak két ismérve van: a rendszeresség, és deviáns késztetések, motivációk beépülése a személyiségbe. Egyfelől maguk a társadalmi csoportok okozzák a devianciát azzal, hogy olyan szabályokat hoznak, amelyeknek megsértése deviancia, és azzal, hogy ezeket a

¹ FEKETE Sándor: Deviancia és társadalom, Comenius Bt., Pécs, 2001, p.85.

² GIDDENS Anthony: Szociológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2008, p. 613.

szabályokat meghatározott személyekre vonatkoztatják, és azokat kívülállóknak minősítik. Ebből a szempontból nézve a deviancia nem az egyén által elkövetett cselekménynek egy kvalitása, hanem annak következménye, hogy a környezet egy „vétkesre” bizonyos szabályokat vonatkoztat és vele szemben szankciókat alkalmaz.³ A normasértő viselkedések megítélése a legtöbb esetben negatív. A rendet veszélyeztető eltérő deviáns magatartás minden korban intézményes reagálást váltott ki: elutasítás, tagadás, kiközösítés majd később a megelőzés és a kezelés különböző formái.

Egy csoport a deviáns magatartást, mint kollektív probléma megoldási módot mutathat fel az egyén számára, s egyúttal egyensúlyozza a negatív társadalmi minősítést is azzal, hogy a domináns kultúrával való szembehelyezkedést a csoport pozitív értékévé emeli (szubkultúra elmélet).⁴ Következésképp, attól függően, hogy a társadalom vagy annak egy csoportja felől nézzük, minősülhet ugyanaz a viselkedés konformnak vagy deviánsnak.⁵ Azonban egy teljesen konform társadalomban, ahol senki sem térne el az adott normáktól, minden változás minden fejlődés leállna, ez a szempont már Durkheimnél is megmutatkozik, a deviancia funkciójaként.⁶ A viszonyítás alapja legtöbbször, a társadalomban általánosan elfogadott értékek rendszere, amelyekhez hozzámérhetők a kérdéses magatartásmódok. Történhet téves minősítés akkor, amikor a társadalom a szükségesnél szigorúbban lép fel egy addig nem tapasztalt, kevésbé ismert magatartással szemben.⁷ Azonban van olyan elmélet (felnőttkori feszültség-stressz elmélet), miszerint az a személy menekül a deviáns viselkedés irányába, aki nem képes elviselni, megoldani a rázúduló konfliktushelyzeteket, a stresszhelyzetek kezeléséhez nincsenek megfelelő eszközei.⁸ Tapasztalható, hogy a modern társadalmakban megsokszorozódtak az egyénre nehezedő lelki terhek illetve stresszhelyzetek. Ráadásul a szétziláló értékrendszerek egyre kevésbé adnak megfelelő támpontot a világban való eligazodáshoz. „Egy 1988-as felmérés azt mutatta, hogy a megkérdezettek több mint fele szerint a megélhetési gondok után a második legnagyobb probléma az alkoholizmus illetve a kábítószer.”⁹ Ebből, és a deviáns viselkedések sokaságából fakadóan tanulmányom két kiemelkedő és vizsgált témája az alkoholfogyasztási szokások és a tudatmódosító szerek használata. Ezen deviáns viselkedésfajták gyakoriságának nagyfokú megnövekedése vitathatatlanul súlyos társadalmi zavarokhoz vezethet.

³ BARTUS Tamás: Magyarázatok és elméletek a szociológiában, Aula Kiadó, 2009, p. 153.

⁴ FEKETE, i.m. 2001, p.83.

⁵ FEKETE, uo. 2001: p.39.

⁶ ANDORKA Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, p.603.

⁷ FEKETE, i.m. 2001, p.40.

⁸ FEKETE, uo. 2001: p.82.

⁹ FEKETE, uo. 2001: p.205.

Az alkoholizmus okozta népegészségügyi, illetve társadalmi probléma szempontjából „Magyarország az európai országok között vezető helyet foglal el. Az okozott károk között találhatjuk a magatartászavarokat, a gazdasági károkat, a szocializációs zavarokat és az egészségügyi károkozást. Az alkoholizmus gazdasági károkozása nagyon jelentős. A WHO adatai szerint Magyarországon évente 250 milliárd forintot költenek alkoholra, az állam bevétele ebből 150 milliárd, ám az alkoholisták kezelése, munkából való kiesésük, és az ezzel járulékos költségek együtt megközelítik a 700 milliárd forintot.”¹⁰

Az egyén felelőssége nem kizárólagos a deviáns magatartásformákkal kapcsolatosan. Ez azt jelenti, hogy sem az alkoholista, sem az öngyilkos, sem a bűnöző nem egymaga oka saját magatartásának, hanem a társadalmi működés számtalan módon hozzájárul a normaszegő viselkedéshez.

¹⁰ ROSTA Andrea: A deviáns viselkedés szociológiája, Loisir Könyvkiadó, 2007, p.177-178.

I. Vizsgálat módszertana

A társadalomtudományi kutatásokban alkalmazott információgyűjtés széles körben alkalmazott módszerét, a kérdőíves kutatást választottam, egy formális kérdőív segítségével gyűjtöttem be a számomra releváns információkat.¹¹ A kérdőívet, két eltérő oktatási elvű iskolában tanuló diákok töltötték ki. Az egyik a 13. kerületben található Károlyi Mihály Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakközépiskola mely állami fenntartású. Azért választottam ezt az iskolát, mert magam is ott végeztem középiskolai tanulmányaimat. Ezzel szemben a kontrollcsoport a 17. kerületi Pál Apostol Katolikus Általános Iskola és Gimnázium mely egyházi fenntartású, vallási értékeket képviselő iskola. Ezen belül három különböző korcsoportot vizsgáltam. Az első, a középiskolai tanulmányaikat megkezdő diákok köre, a második korcsoport a 16-17 évesek illetve az utolsó, a végzős, érettségi vizsga előtt álló osztály. A végeredményre hatással van a válaszadók nyitottsága, motiváltsága a kutatásban való részvételre.

A kérdőívet 175 diák töltötte ki. A kitöltésre áprilisban került sor, a szerző jelenlétében. A kérdőívek megoszlása a következőképpen alakult:

Katolikus iskolában tanuló diákok:

14-15 éves korosztály: összesen 27 fő: 15 lány, 12 fiú,

16-17 éves korosztály: összesen 31 fő: 19 lány, 12 fiú,

18-19 éves korosztály: összesen 28 fő: 12 lány, 16 fiú

Állami iskolában tanuló diákok:

14-15 éves korosztály: összesen 24 fő: 17 lány, 7 fiú,

16-17 éves korosztály: összesen 30 fő: 22 lány, 8 fiú,

18-19 éves korosztály: összesen 35 fő: 23 lány, 12 fiú,

A kérdőív 42 kérdésből áll. A kérdőív a személyes kérdésektől eltekintve két önálló részre tagolódik. Az első rész az alkoholfogyasztási szokásokról ad képet, a második pedig a tudatmódosító szerek használatáról. A kérdőív alapján az elemzés sorrendje is ennek megfelelően történik.

¹¹ BABBIE Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlat, Balassi Kiadó, 2008, p.276-278.

II. Pedagógiai program

A tanulók együttélésének és együttműködésének legtágabb keretét az iskolai közösség jelenti. Azonban a tanuló fejlődésének meghatározó tényezői a családban elsajátított szokások és értékrend mellett a baráti körben kialakított emberi kapcsolatok. Az osztályközösség szokásokkal, szemléletmóddal rendelkező tanulók közössége, ahol az életszemléletük folyamatosan alakul és fejlődik. Ebben nagy szerepe van a közösségnek, mivel az osztálytársak kölcsönösen hatnak egymásra. A tanuló idejének legnagyobb részét az osztályközösségben tölti, ezért nagyon meghatározó annak légköre és szellemisége. Ez mellett az is számít, hogy az iskola milyen értékeket képvisel és helyez előtérbe. Erről a legátfogóbb képet az iskolák pedagógiai programja adja.

„Az állami iskola tanulóinak döntő többsége középosztálybeli családból érkezik, hozzávetőleg 70%-a a fővárosban, 30 %-a, a környező településeken él.

Az iskolában eltöltött évek alatt döntő fontosságúnak tartjuk a következő személyiségjegyek kialakítását:

- önismeret ez azért is fontos mert, a megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez,
- mások megértéséhez és tiszteletéhez,
- a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához,
- konfliktusmegoldó képesség,
- demokratikus viselkedés szabályainak betartása,
- tolerancia,
- nyitottság,
- empátia,
- alkalmazkodóképesség, alkalmazkodás a változó társadalmi követelményekhez,
- „csapatszellem”,
- az örök emberi értékek tisztelete.

Diákjainkat arra neveljük, hogy emberi kapcsolatainkban hangsúlyos szerepet kapjon egymás segítése, a másság elfogadása. Kiemelt figyelmet fordítunk a szenvedélybetegségek megelőzésére.

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók problémáinak kezelésére különböző módszerek/programok állnak rendelkezésre. Iskolánknak kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére.”¹²

„A keresztény iskola tanulói különböző társadalmi rétegekből, családi háttérből, egyházból érkeznek. Az egységes erkölcsi elvárások segítik őket a fejlődésben.

Alapvetések között szerepel:

- Keresztény értékrendet képviselő fiatalok nevelése, a cselekvő szeretet kialakítása tanulóinkban.
- „Hitvallás nélkül nincs megismerés, legfeljebb tudás, amely mindent megmagyaráz, de semmit nem ért meg.”
- „Minden tudás, amely mögött nem áll biztos erkölcsi háttér, holt tudássá lesz.”

Rá kell vezetnünk őket a rendezett, fegyelmezett életre, illetve arra, hogy tetteiknek következményei vannak.

Felvilágosítjuk őket a káros szenvedélyek veszélyeiről, a felelősségteljes emberi életvitel kialakításáról. Ennek érdekében külső előadót is hívunk, akinek a gyerekek kérdéseket tehetnek fel a káros szenvedélyek veszélyeiről – alkohol, drog, dohányzás témakörben. Az intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermek, a tanulóegészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen: a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése. Az osztályközösség feladata a másság elfogadása és a tolerancia.¹³

¹² A Károlyi Mihály Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakközépiskola pedagógiai programja, 2013: <http://www.karolyi-kozgazd.hu/iskola/dokumentumok> hozzáférés ideje: 2014. szeptember 15.

¹³ PÁL APOSTOL KATOLIKUS ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM PEDAGÓGIAI PROGRAMJA: <http://www.palapostol.hu/dokumentumok.php> hozzáférés ideje: 2014. szeptember 15.

Lényegében mindkét iskola pedagógiai programja azonos alapokon nyugszik, egyaránt kiemelik a cselekvő szeretet fontosságát. Mindkét pedagógiai programban helyt kap a másság elfogadása és a tolerancia.

A különbségeket tekintve, az állami fenntartású iskola előtérbe helyezi a család fontosságát, világi értékeket közvetít. Az egyházi fenntartású iskola is közvetít világi értékeket, de elsődleges célja, a hit, erkölcs és szeretet magvainak elvetése a gyermekek lelki életében.

„Az iskolai megelőzés ma is érvényes szemléletét a hetvenes években Caplan fogalmazta meg. Caplan olyan iskolákat keresett, ahol a pedagógus szereprepertoárjában a megelőzés hangsúlyosan van jelen. A megelőzésben hatékony iskolákban a nevelés középpontjában nem a tananyag, hanem a szilárd belső értékekkel rendelkező, azokat következetesen képviselő pedagógus áll, aki oktatja a tananyagot, oldja a gyermekek kríziseit, és ha kell sajátos „családterápiát” végez a problémás viselkedést mutató tanulók szüleinek bevonásával. A caplani recept szerint a szocializációs folyamat tartóoszlopa a pedagógus mintanyújtása, következetessége, szilárd értékrendje.”¹⁴

¹⁴ BÁCSKAI Erika - GEREVICH József: A drogproblémák megelőzése In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001, p. 185.

III. Kiértékelés

III/1. Állami középiskola diákjai által kitöltött kérdőívek kiértékelése

A kérdőívek elemzését az állami fenntartású iskolában tanuló diákok válaszaival kezdem, majd az egyházi iskolába járó diákok válaszait veszem szemügyre. Először is a diákok családi körülményeit fogom alaposabban bemutatni.

A 14-15 évesekből álló, 24 fős osztályban 13 gyermeknek (melyből 10 lány) szülei együtt élnek (54%), 8 diák szülei külön élnek és édesanyjuknál maradtak (33%), a hátralevő 3 főből 2 félárva és édesanyjával él, 1 lányt pedig nagyszülei nevelnek. A 16-17 évesek 53,3%-ának (16 fő) szülei együtt élnek, 9 lánynak illetve 5 fiúnak szülei elváltak és édesanyjukkal élnek (46,6%). A 18-19 évesekből álló végzős osztályból 19 diák szülei együtt élnek (54,3%), 14 diák szülei (mely 40%-ot tesz ki) külön élnek (1 édesapával lakik, 13 pedig édesanyjával él egy háztartásban), 1 fiú-1 lány (5,7%) félárva.

A három osztály összlétszámát tekintve, az elvált szülők aránya 40,45 %. A családok helyzetében, szerepében gyökeres változások, alapvetően kedvezőtlen folyamatok bontakoztak ki. A családok összetartó ereje csökken, a válások száma sokszorosára nőtt, megingott a családtagok érzelmi biztonsága. A családok diszfunkcionális működése, a felnövekvő nemzedék hibás szocializációjához vezethet. A környezet hatása akkor erősödik, ha a szülők, a család nem tölti be a funkcióját, nem adnak át a gyermekeiknek humán értékeket, akkor a gyermek nem érzi fontosnak, lényegesnek a családi kötelet. Mivel nem kötődik a családhoz, máshol keresi a kapcsolódási pontokat, a közösséget, az emberi kapcsolatokat. Nem csak a szülőn és nem csak az iskolán van nagyfokú felelősség, hanem a gyereken is, mert a kortárs csoport minta sokkal jobban meghatározza az életét és a mintát, amit közvetít.¹⁵

¹⁵ ZACHER Gábor - KARIZS Tamás: Mindennapi mérgeink, Studium Plusz Kiadó, 2011, p. 169.

III./1./1. Alkoholfogyasztási szokások- Állami iskola

Alkoholfogyasztásra vonatkozó rendszeres statisztikai adatközlés 1950-től van Magyarországon, de szórványos és becsült adataink már a 18. századtól léteznek. Kutatások bizonyítják, hogy alkoholfogyasztás létezett az emberi társadalmak korai szakaszában is. Léteznek olyan kultúrák ahol alig, vagy egyáltalán nem fogyasztanak alkoholt. A nyugati civilizációban viszont mindennapos gyakorlattá vált. Így alakult az alkoholfogyasztás a kellemesség érzetét, a gátlások oldását elősegítő, a társas kapcsolatokat „olajozó” eszközzé a problémamegoldás hatékonynak hitt módszerévé.¹⁶

A középiskolai tanulók esetében nem beszélhetünk alkoholizmusról, inkább csak mértéktelen italfogyasztásról. A szakirodalom kétféle definíciót ismer. Az orvosi definíció szerint az az alkoholista, akinél már kialakult az úgynevezett dependencia vagy függőség, tehát nem tud uralkodni az ivásán. A szociológiai definíció szerint az az alkoholista, akinek életében-családjában, lakhelyén, lakókörnyezetében, egészségi állapotában az alkohol fogyasztása súlyos problémákat okoz. A kétféle definíció nem minden esetben esik egybe, például jelentkezhetnek súlyos családi vagy munkahelyi problémák már a függőség kialakulása előtt is. Ezért szokás újabban a szociológiai definíció szerinti értelemben alkoholizmus helyett „alkohollal kapcsolatos problémákról” beszélni.¹⁷

A szeszesital-fogyasztás mértékletes, társadalmi normákat nem sértő módját határozottan meg kell különböztetni az alkoholizmustól. A szeszesitalt mértékletesen, nem rendszeresen fogyasztó személy még akkor sem alkoholista, ha nagy ritkán elvétí a mértéket s lerészegedik. Éppen ezért nehéz meghúzni a határvonalat a normális szintű alkoholfogyasztás és az alkoholizmus általi veszélyeztetettség között. A magyar társadalom jelentékeny része az érintettség okán mélyen elítéli a mértéktelen alkoholfogyasztást.¹⁸ Másrésről azonban általánosan elterjedt az italfogyasztással kapcsolatos megengedő attitűd. Ez összefüggésben áll, azokkal a történelmi-kulturális hagyományokkal, melyek az alkoholfogyasztás számos társadalmi funkcióját termelték ki és szentesítették. A családi és más ünnepek, sikerek és kudarcok megélésének és feloldásának elengedhetetlen mozzanata. Iszunk név- és születésnapokon, házasságkötéskor, minden olyan alkalomkor, amikor a léthelyzet megváltozik: új munkahely, nyugdíjazás, tanulmányok befejezése vagy újabban a hétvégék

¹⁶ FEKETE, i.m. 2001, p.184-185.

¹⁷ ANDORKA, i.m. 2006, p.601-602.

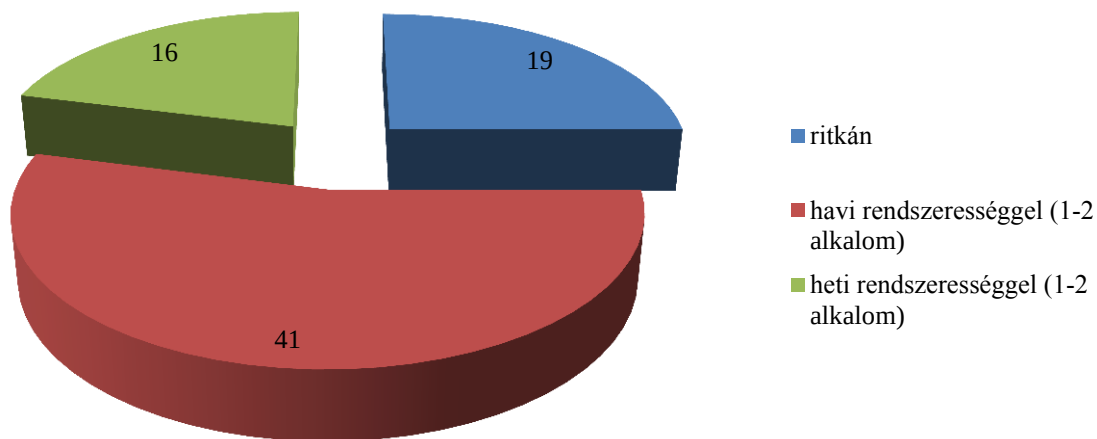
¹⁸ FEKETE, i.m. 2001, p.205.

alkalmával. Kevés gyerek nő fel anélkül, hogy ne tudna az alkoholfogyasztással társított viselkedésformák széles skálájáról, ezeket a legszélesebb körben elterjedt médiából, a televízióból megismerheti. Látják az étkezésekhez fogyasztott bort, az ivás miatt felbomlott családokat, az alkoholisták zátonyra futott életét, és persze a hirdetéseket melyek úgy mutatják be az alkoholt, mint ami ragyogást kölcsönöz minden eseménynek.

Az 14-15 éves diákok 62,5%-a (15 diák) fogyaszt alkoholt. Ezt lehet azzal indokolni, hogy még most kezdik középiskolás tanulmányikat; új kihívásokkal kell szembe nézniük, amiket eddig még nem tapasztaltak, egy új világba csöppennek bele, amelyben még nem igazán jártasak és talán még nem kerültek kapcsolatba annyira az alkohollal sem, mivel még a világgal is csak ismerkednek. A legtöbb nemmel válaszoló lány indoka, hogy nincs rá szüksége és ártalmas, 1 lány pedig azért nem fogyaszt, mert nem bírja az alkoholt. A 16-17 évesek körében már többen kapcsolatban állnak az alkohollal, sőt mondhatni mindenki, csupán 1 lány jelölte be, hogy nem fogyaszt alkoholt, rajta kívül 29 fő (96,9%) igennel válaszolt. A végzős, 18-19 évesekből álló osztály 91,4%-a (32 diák) fogyaszt alkoholt. Maradva ennél a korcsoportnál a lányok 66,6%-a (14 lány), illetve a fiúk közel azonos százaléka 63,6% (7 fiú) havi rendszerességgel, mely 1-2 alkalmat foglal magába. A heti szintű alkoholfogyasztás a lányoknál fordul elő nagyobb mértékben. A lányok 71,4%-át tekintve nem beszélhetünk mértéktelen alkoholfogyasztásról, 14,3%-uk (3 lány) iszik többet a kelleténél. A fiúknál 20%-al magasabb arányban jellemző a nagymértékű italfogyasztás.

A középső korosztály körében ugyanez az arány mondható el annyi különbséggel, hogy a lányoknál megoszlik: 38,1%-al (8 lány) a heti rendszerességű italfogyasztás a leggyakoribb, a maradék megoszlik a ritkán (7 lány- 33,3%) illetve a havi rendszerességű ivás (6 lány- 28,6%) között. Ehhez párosul a következő kérdésre adott válaszuk miszerint a lányok 33,3%-a (7 lány), a kelleténél több alkoholt fogyaszt, 33,3% az arany középutat jelölte, a maradék 33,3% pedig csekély mértékű mennyiséget fogyaszt. A fiúk esetében a keveset fogyasztók aránya 50% (4 fiú), a maradék 25-25% arányban megoszlik a töménytelen mennyiséget fogyasztók és azok között, akik tudják hol a határ. Az első évfolyamnál mivel a közel fele osztály nem iszik, ezért kirívó eredmények sincsenek, a fiúk és lányok egyaránt ritkán vagy havi rendszerességgel, a lányok csekély mennyiséget a fiúk 66,6%-a (4 fiú) azonban többet iszik a kelleténél.

Három osztály összesített adata arra vonatkozóan, hogy milyen gyakran fogyasztanak alkoholt

1. ábra

Az összesített adatok alapján elmondható, hogy nemtől függetlenül 54% havi rendszerességgel, 25% ritkán és 21%-uk pedig heti rendszerességgel fogyaszt alkoholt.

A három korcsoportnál azonosak a számok arra vonatkozóan, hogy hány évesen próbálták először ezért összesítettem: 34,6% (26 diák) próbálta 14 éves korában, ennél fiatalabban 41,3% (31 diák), és a maradék 24% (18 diák) pedig 14. életév betöltése után próbálta ki először.

A következő kérdésből kiderül, hogy a mai középiskolások hol fogyasztanak a legszívesebben alkoholt. Ugyanis a szeszesital ma a világon, a legtöbb helyen legálisan hozzáférhető termék, azonban csak azok számára, akik betöltötték 18. életévüket. A legalacsonyabb korcsoport fiú tagjainak 83,3%-a (6 fiúból 5 fiú) legszívesebben házibulik alkalmával fogyaszt alkoholt, ennél 16,7%-kal kevesebben otthon, kevés százalékszámmal ugyan, de fogyasztanak szabadtéren, szórakozóhelyen és kocsmban is. A lányoknál fordított a helyzet: 77,7%-uk (7 lány) előszeretettel fogyaszt otthon, 55,5% (5 lány) pedig házibuliban. A 16-17 éveseknél a 21 lányból 16 fő (76,2%) a szórakozóhelyen történő italfogyasztást jelölte meg. A fiúk nagyobb része 87,5%-kal (7 fiú) pedig érdekes módon otthon iszik gyakrabban. A végzős osztályból minden lány (21 lány) a szórakozóhelyen történő ivást preferálja, második helyen a házibuli áll 87,5%-kal (18 lány). A legkevesebb százalékot a szabadtéren és a kocsmban való alkoholfogyasztás kapta.

A két felsőbb osztály lány tagjainál egyaránt a szórakozóhely dominál, majdnem mindenhol 100%-os aránnyal. A fiúk nagyobb része otthon vagy házibuliban fogyaszt alkoholt.

Tehát a kérdés adott, hogyan juthatnak alkoholhoz 16-17 éves diákok vagy esetleg még fiatalabbak is egy szórakozóhelyen, miközben Magyarország hatályos jogszabálya ezt egyértelműen tiltja. A rendelkezés: „16/A. § (1) Tilos tizenhatalcadik életévét be nem töltött személy részére – a kizárólag orvosi rendelvényre kiadható gyógyszer kivételével – alkoholtartalmú italt, továbbá tizenegyedik életévét be nem töltött személy részére energiaszállítót értékesíteni, illetve kiszolgálni.”¹⁹ A közigazgatás ellenőrző funkciója közé tartozik ezen probléma kezelése és szigorúbb nyomon követése.

A három osztály összes lány tagja, akik fogyasztanak alkoholt 90%-ban megjelölték a szórakozást, 66,6%-uk pedig az ellazulást, mint indítást. A fiúknál ugyanez a sorrend figyelhető meg. Érdekes, hogy míg a lányok 39,2%-a (20 lány) az iskolai stressz feloldását is megjelölte, addig a fiúknak mindössze 8%-a (2 fiú) tette ugyanezt. Mint minden deviáns viselkedés esetében, az alkoholizmus kialakulásánál is kulcsszerepe van az akut, de különösen a krónikus pszichés megterhelésnek, a stressz-állapotok, belső feszültségek előfordulásának, és a velük való megküzdés zavarainak.²⁰ A családi okokból kifolyólag opciót kevesen, a lányok 9,8%-a (5 lány), a fiúknál pedig még alacsonyabb 4% (mindössze 1 fiú) választotta. Mindkét nemnél egyaránt a baráti ösztökélés miatti ivászat 35% körül mozog. Egyéb megoldások is születtek, mint például: „néha jólesik”; „megkínálnak”; „családi programokon”; „vendégségben”; „szilveszter alkalmával” és „koccintás gyanánt”.

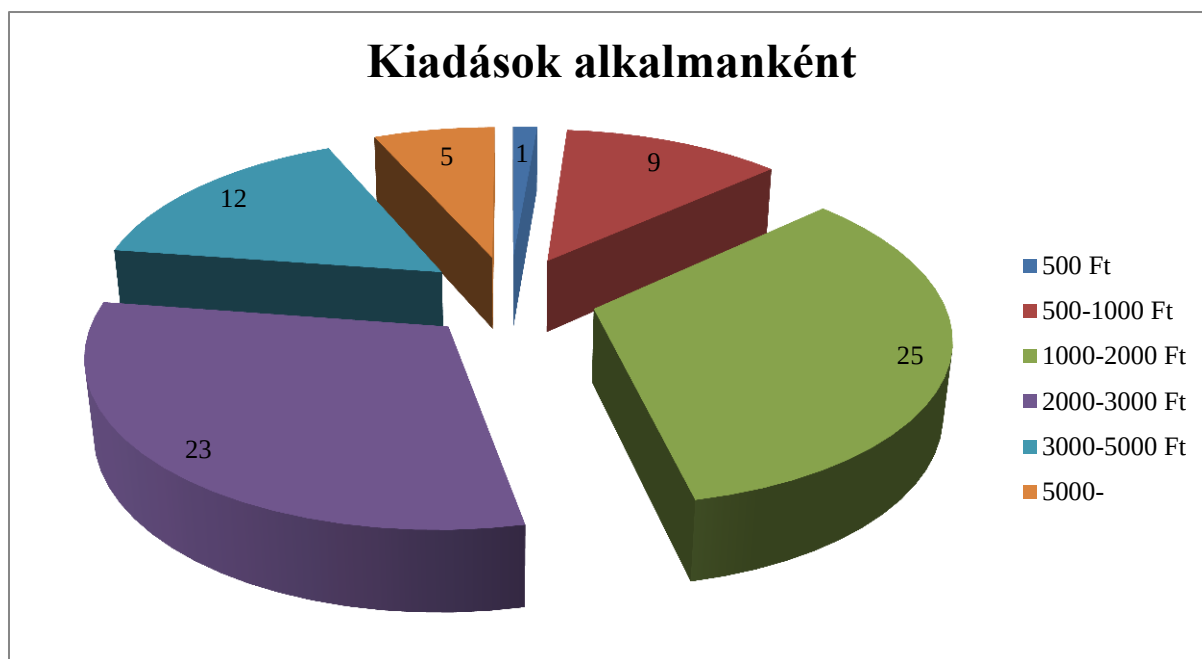
Aki ellene szegül ezeknek az elvárásoknak, gyakran szembekerülhet a környezet értetlenségével, a lenézés, kiközösítés szankcióival. Ezért láttam fontosnak az olyan kérdések beépítését a kérdőívbe, melyek arra adnak választ, hogy fogyasztanak-e csak azért, hogy társaságban felszabaduljanak, illetve azért, mert szeretnének megfelelni bizonyos elvárásoknak. Az legalacsonyabb korcsoport 33,3%-a (5 diák) fogyasztott már alkoholt csak azért, hogy társaságban felszabadultabbnak érezze magát. A 16-17 évesek között ez az arány sokkal magasabb 73,3% (22 diák), a végzős osztályban pedig közel azonos 71,8% (23 diák). A tanulók 25%-a (8 diák) válaszolt a végzős osztályból „igen”-nel arra a kérdésre, hogy fogyasztott-e alkoholt csak azért, hogy megfeleljen környezetének, illetve barátai elvárásainak. A másik két osztály diákjainál erre nem volt példa.

¹⁹ 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről. IV/A. Fejezet A gyermek- és fiatalkorúak védelmét szolgáló különös rendelkezések, 16/A. § http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700155.TV hozzáférés ideje: 2014. szeptember 29.

²⁰ ROSTA, i.m. 2007, p.171.

Az italválasztás esetében a kérdőívből megállapítható, hogy az első évesek elsődleges szempontja a minőség, legutolsó helyen pedig a mennyiség szerepel. A második legfontosabb tényező az ár, majd kevésbé jelentős az italhoz fűződő szertartás, és nem befolyásoló tényező, hogy azt válasszanak, amit a barátok is. A lányok nem isznak kettőnél többféle italt, a fiúknál azonban akad, aki egy alkalommal 5 vagy annál többféle szeszt kombinál.

A végzős diákok hasonlóan a mennyiség, úgy mint, „mindegy, hogy mit iszunk csak sok legyen” szempontot a legkevésbé befolyásoló tényezőnek tekintik, a többség számára a legfontosabb, ami számít az italválasztásnál: az ital ára, majd a minősége. Nemtől függetlenül 90,6%-uk (29 diák) három vagy annál kevesebbféle italt kever alkalomként. A 16-17 évesek a minőséget preferálják, és az ár csak másodlagos szempont, legutolsó helyen pedig, ami nem befolyásoló tényező az, az italhoz kötődő szertartás. A lányok jobban keverik az italokat: 21 lányból 6-an (28,5%) négy vagy annál többféle italt isznak egy alkalommal.

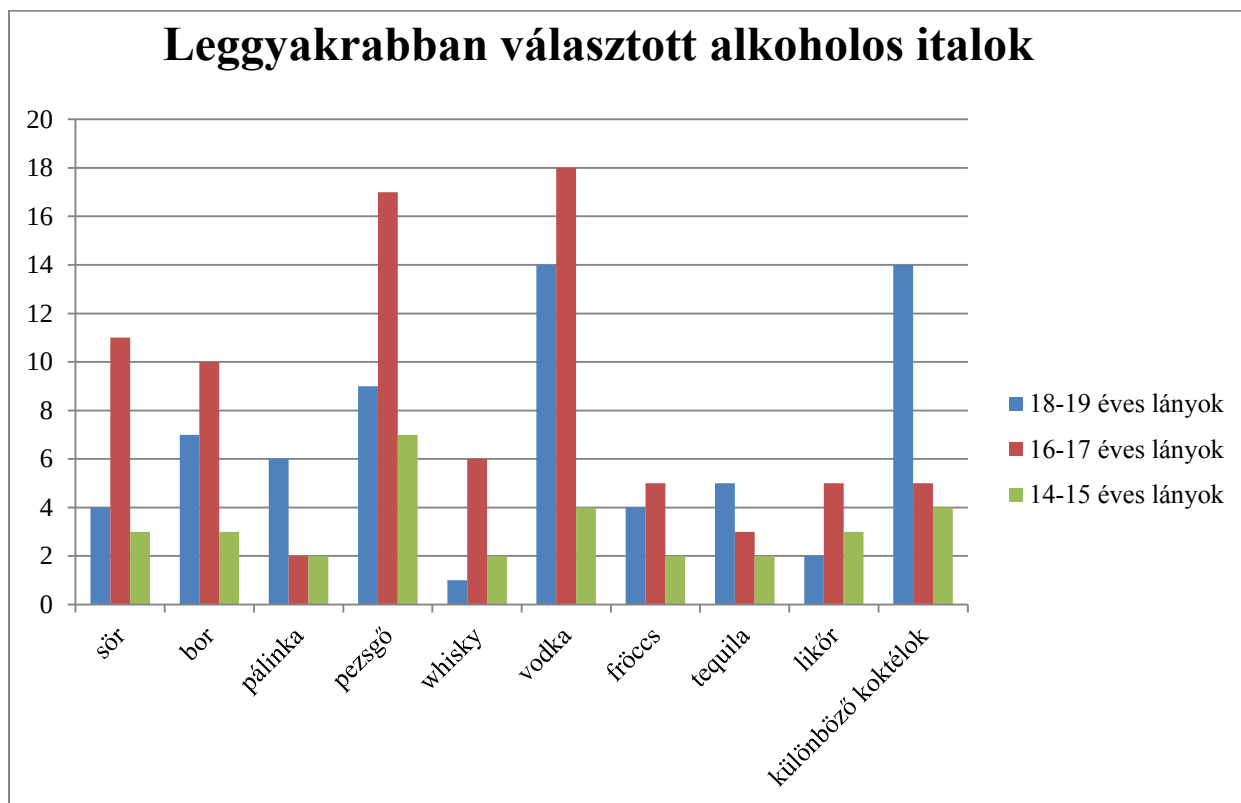
2. ábra

A három osztály adatait arra vonatkozóan, hogy mennyit költenek alkalomként a 2. ábrán szemléltetem. A legtöbb 1000-2000 Ft között költenek ez 33,3%-nak felel meg, 30,6% költ 2000-3000 Ft között. Egy diák költ 500 Ft-ot, 5000 Ft felett pedig 6,6%. 9 diák költ alkalomként 500-1000 Ft között mely 12%-ot tesz ki. 3000-5000 Ft között 16%-uk költ.

A kérdőívet kitöltő 76 diák közül, akik fogyasztanak alkoholt, csupán 7,8%-nak (6 fő esetében) nem tudják szülei, hogy fogyaszt alkoholt. Tehát elég nagy részüknek tudják otthon, ha még kezdetben ellenezték is mára már elfogadják, ha mértékkel szeszes italt fogyasztanak.

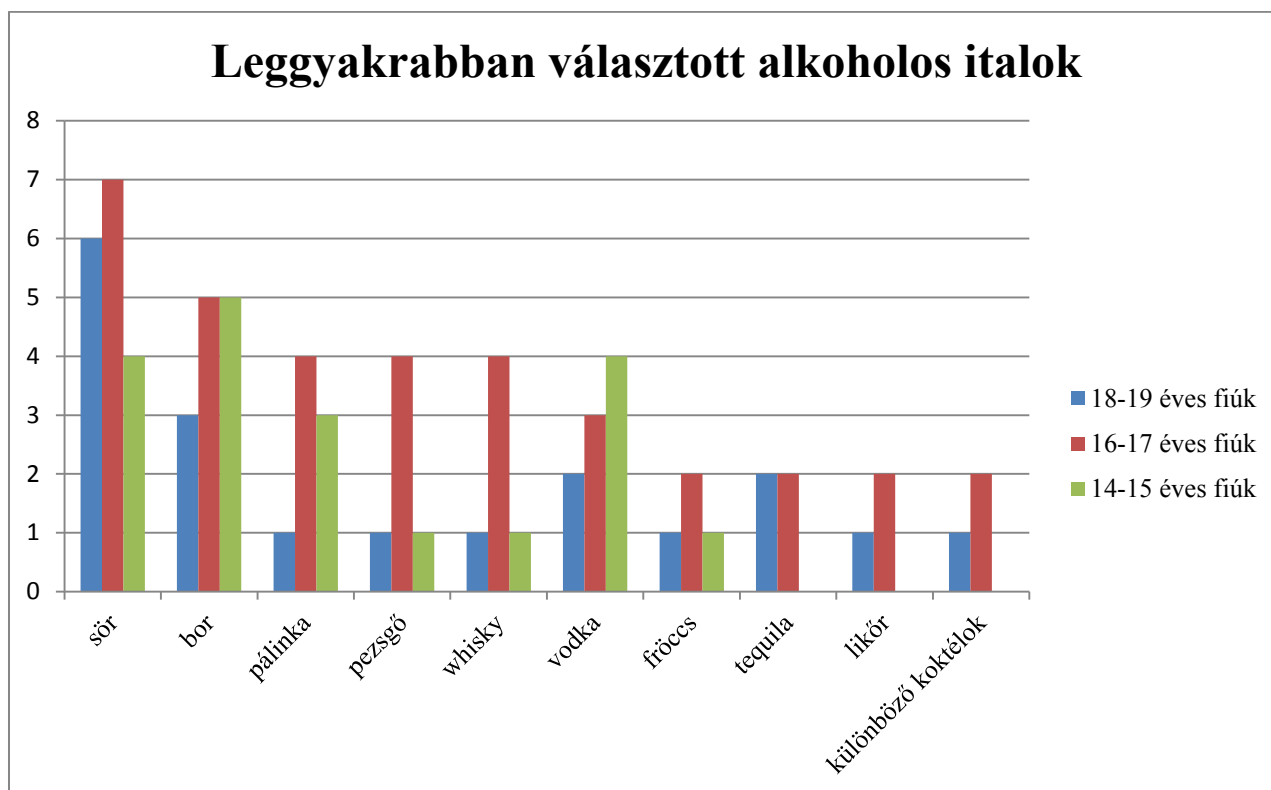
Ismét együtt elemeztem a 3 osztályt: 4 diáknak (melyből 3 lány) volt már egészségügyi problémája, amely összefüggésben állt az alkohollal, melyekből csak 3-at tudtunk meg: „bordatörés”, „epebaj” és „enyhe alkoholmérgezés”. Mindhárman egészségügyi intézménybe kerültek alkoholfogyasztás következményeként.

A következő kérdésekre adott válaszaik arról adnak képet, hogy mennyire tartanak valószínűnek különböző dolgokat alkoholos befolyásoltság alatt. Külön vizsgáltam a két nemet osztályonként. A végzős osztály fiú tagjainak 81,8%-a (9 fiú) minden esetben elképzelhetőnek tartja, hogy ellazulna, illetve feloldódna alkohol hatása alatt, hasonlóképp a lányok közel azonos 80,9%-al ugyanígy vélekedik. Az erősebbik nem 90,9%-a (10 fiú), ha nem is abszolút, de bizonyos esetekben lehetségesnek tartja, hogy boldognak érezné magát, a lányok között a válaszok fele-fele arányban megoszlik az abszolút, és az esetleg között. A lányoknál 19%, a fiúknál valamivel magasabb, 27,2% nem tartja elképzelhetőnek, hogy sikerülne megfelelkezni a problémáktól és önfeledten szórakozni. A fiúk 63,6%-a (7 fiú) nem tart attól, hogy ne tudnák abbahagyni az ivást, a lányoknál ez az arány 12,6%-kal magasabb. Nemtől függetlenül úgy érzik a diákok (1-2 kivételtől eltekintve), hogy alkohol hatása alatt barátságosabbak, szókimondóbbak lennének, és azt is állítják, hogy önbizalmat ad. Alkoholos mámorban képesek a rejtett vágyak felszínre törni, megszűnik a valóság és a saját, képzeletbeli világban képes mindenki kibontakozni. A legalacsonyabb korcsoport és a 16-17 évesek között sincs nagy különbség. Ugyanúgy vélekednek, ahogyan a végzősök: ellazítja és feloldja a gátlásokat az alkohol, nem utolsó sorban önbizalmat ad. A két osztályban nemtől függetlenül 81,4% (35 diák) elképzelhetőnek tartja, hogy egy kellemes buli után másnaposan ébrednek.

3. ábra

A 3. ábrán szemléltetem a lányok által legkedveltebb és leggyakrabban választott alkoholos italokat. Ahogyan az ábra is mutatja, a végzős lányok két legkedveltebb itala: a vodka és a különböző koktélok. A középső korcsoport lányainak egyik kedvence azonos a végzősökével ez a vodka, a második helyen azonban náluk a pezsgő szerepel. Egyértelműen kijelenthető, hogy a három preferált alkoholos ital a vodka, a pezsgő és a különböző koktélok. Meglepő, hogy egy tömény, égetett szesz szerepel a legszívesebben fogyasztott italok körében. Megfigyelhető továbbá, hogy a bor, ami valószínűleg a legrégebb óta ismert szeszital és emellett az ételekkel is a legjobban harmonizál, nem kiemelkedő. A legutolsó helyen a tequila és a likőrök szerepelnek. A tequila szereplése annak is betudható, ahogyan már egy korábbi kérdésben is kiderült nem az számít az italnál, hogy van-e hozzá köthető „szertartás”, mint a tequilához a citrom és a só.

4. ábra

A lányokhoz képest a fiúk értékrendje teljesen más, a sör szerepel az első helyen, melyet a bor követ. A legalacsonyabb korosztálynál a sorrend fordított egy szavazat híján, de ők is e két italt preferálják. Ellentétben a lányokkal itt az égetett szeszek nem kapnak jelentős szerepet.

A három osztály összesített adatai alapján 3,9%-uk (3 diák) vezetett már autót vagy motort alkoholos befolyásoltság alatt, azonban 26,9%-uk (24 diák) ült már be olyan személy mögé, aki ittas volt. Itt már becsatlakoztak a kérdőív kitöltésébe azok is, akik nem fogyasztanak alkoholt. 37,5%-nak (33 diák) nemtől függetlenül fordult elő családjában alkohollal kapcsolatos probléma.

„Az alkoholbetegség családi halmozódásának okait kereső biológiai-genetikai vizsgálatok során bebizonyosodott, hogy az alkoholizmusra való hajlam genetikai kódja valós tényező, azonban e genetikai hajlam nem jelent eleve elrendeltséget. A hajlam „előhívásában”

a társadalmi hajlamosító faktorok és egyéb érzékenyítő tényezők játszanak szerepet kiegészülve az alkohol hozzáférhetőségének lehetőségével.”²¹

Az alkoholfogyasztási szokásokról szóló résznek az utolsó kérdése arra vonatkozott, hogy mit tennének a diákok, ha egy hétköznapi estén a kocsmá előtt egy lányt sörös üveggel a kezében dülöngélve meglátnak. 44,4%-uk (40 diák) már nem lepődik meg, úgy gondolják, elég sűrűn lehet ehhez hasonlót látni, szinte már hétköznapiaknak számít. 30%-uk (27 diák) mit sem törődve tovább sétálna, 17,7% (16 diák) még meglepőnek illetve furcsának találja, azonban ők is tovább sétálnak, mindössze a maradék 7,7% (7 diák) menne oda, hátha segítségre szorul a lány. Egy lány volt, aki mentőt hívna, ha meglátna egy lányt ittas állapotban, egy fiú pedig megjegyezte, hogyha szép a lány, akkor odamegy mintegy ismerkedésnek felfogva a problémát.

III./1./2. Tudatmódosító szerek használata - Állami iskola

A kérdőív másik része a tudatmódosító szerek használatáról ad egy átfogóbb képet. A kábítószer-fogyasztás deviáncsá minősítésének kérdése, úgy tűnik, egyértelmű. Hazánk az „absztinens kultúrájú” országok közé tartozik. Ez mutatkozik meg abban is, hogy a vonatkozó törvény magát a fogyasztói magatartást is elítéli, és meghatározott feltételek mellett büntetni rendeli.²² A jog nem határozza meg tartalmilag, hogy mi a kábítószer. Formai meghatározást ad: kábítószer az, amit a nemzetközi egyezmények annak tekintenek. Ezekben a nemzetközi dokumentációkban, illetve végrehajtásukról szóló és mellékleteikben meghatározott felsorolt anyagokat tekintjük kábítószernek. A nemzetközi szerződések változnak, ahogy bővül a tiltott szerek listája, ezek automatikusan a hazai szabályozást is folyamatosan megváltoztatják a szerlista tekintetében.²³ Azonban bekerülnek a világba folyamatosan az új dizájner drogok, az új szintetikus szerek, amikről még sokszor egy orvos sem tudja, hogy mi az, és mi lehet a biológiai hatása.

²¹ FEKETE, i.m. 2001, p. 208.

²² ROSTA, i.m. 2007, p. 225

²³ ROSTA, uo. p.225

A fiatalok körében komoly rizikótényezőt jelent például a rossz iskolai teljesítmény, az iskolai motiváció hiánya, és általánosságban az iskolához való negatív viszony.

A mindennapos küzdelem sok feszültséggel, konfliktussal jár. Ezek csillapítására egyre többen és egyre gyakrabban használnak olyan kémiai szereket, amelyekről azonnali megkönnyebbülést remélnék.

Ma a fiatalok között nagyon sok az alulmotivált, nincsen jövőképük, nincsenek terveik. Nem túl sok minden érdekli őket, marad a virtuális tér, a Facebook és a számítógép.²⁴ A felgyorsuló életmódnak köszönhető többek között az is, hogy sok esetben a fiatalok droghoz nyúlnak, vagy ha nem tudnak elaludni altatót vesznek be. Arra azonban nem gondolnak, hogy a problémamegoldásnak vannak célravezetőbb módjai is, amik ugyan kicsit időigényesebbek, de manapság az a lényeg, hogy minél előbb akarunk elérni mindent, legyen ennek akármekkora ára. A felnövekvő gyerekek korán megtapasztalják azt, hogy a felnőttek bajaik orvoslására kívülről bevitt kémiai szereket használnak. Ugyanakkor kevés példát látnak arra, hogy hogyan lehet megbirkózni a nehézségekkel természetes módon, saját erőből, mások támogatására is építve.²⁵

Kezdve a legfiatalabb osztállyal a kipróbálók aránya 12,5% (3 diák), melyből mind fiú. Eddig még csak egyszer próbálták, mégpedig a legelterjedtebb drogot, a marihuánát. A kipróbálók 14. életévüket betöltötték, egy buliban próbálták ki és a kíváncsiság hajtotta őket. Egyikük sem került a törvénnyel vagy más emberekkel összetűzésbe, és nem vezetett járművet tudatmódosító szer hatása alatt.

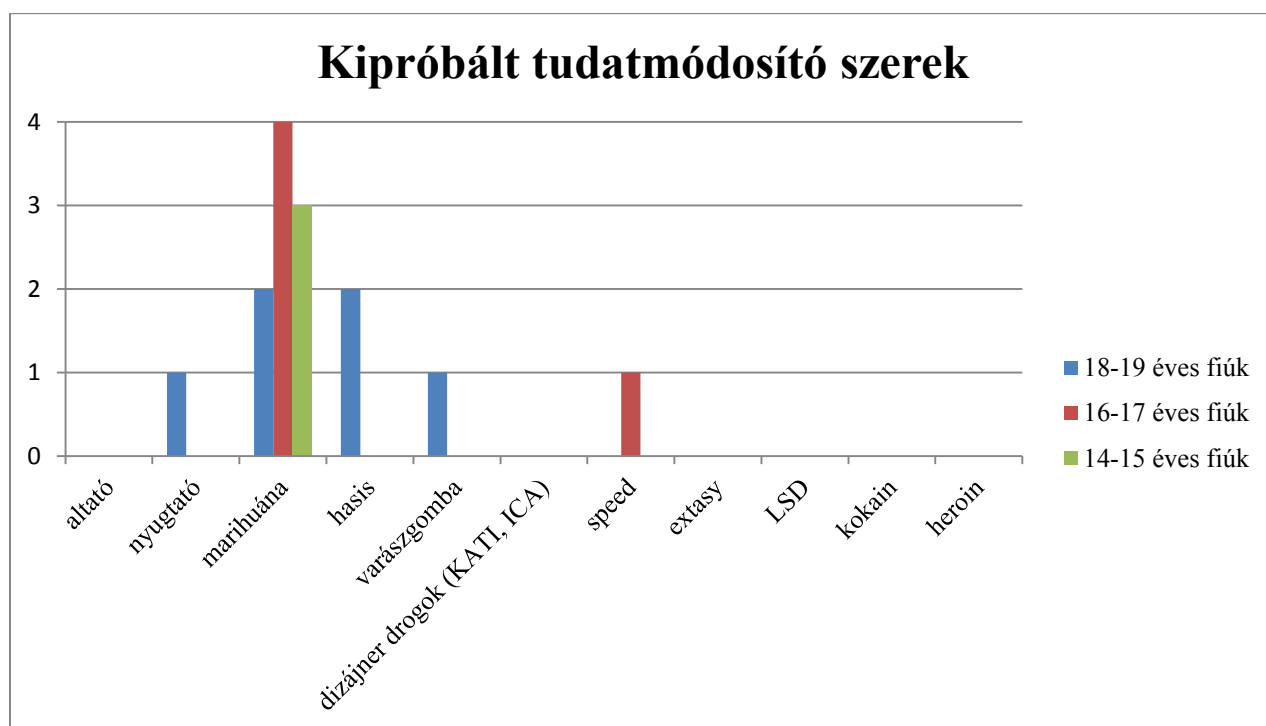
A középső osztály 43,3%-a (13 diák) próbált már ki valamilyen tudatmódosító szert (ebből 9 lány). A kipróbálók közül csupán 46,1% (6 diák) használta egyszer, azonban 15,3% (2 diák) félévente vagy évente de használja és 30,7% (4 diák) pedig havonta vagy néhány havonta, 1 lány pedig naponta fogyaszt tudatmódosító szert. Egy fiú próbálta ki 10 évesen, a többiek 14-16 éves koruk között próbálták ki először. 38,4% (5 diák) egy buliban próbálta ki a többség 53,8%-uk (7 diák) egy szokványos napon a barátokkal, 1 fiú pedig otthon egyedül. A marihuánát mindenki kipróbálta, ezen kívül sok más szer is kipróbálásra került: 23,1%-uk (3 diák) próbálta a speedet, 15,4%-uk (2 diák) a kokaint, 1-1 diák pedig varázsgombát, hasist és nyugtatót próbált ki. 100%-uk kíváncsiságból, de ezen kívül hangulatjavításért, a buli kedvéért és egy lány pedig azért, mert nem szeretett volna kilógni a társaságból.

²⁴ ZACHER, i.m. 2011, p.138.

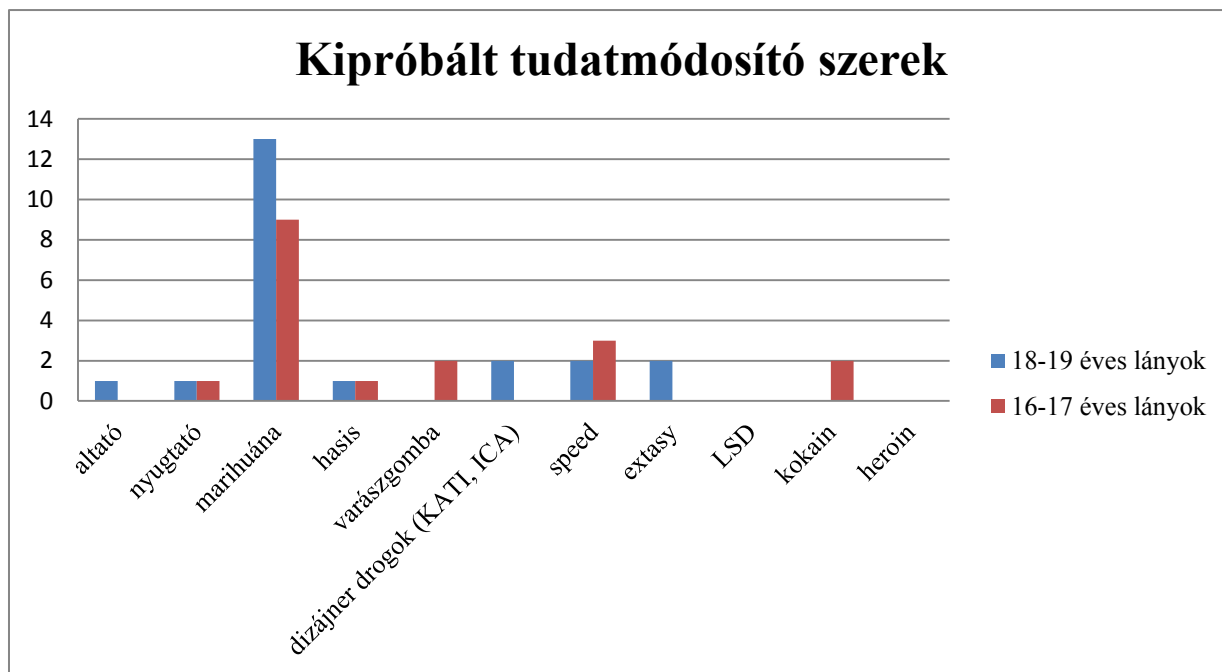
²⁵ KOMÁROMI Éva: A droghasználat kialakulásának okai In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról. Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001, p.81.

Egy fiú vezetett már járművet szer hatása alatt. Két diák (1 fiú-1 lány) pedig került összetűzésbe más emberekkel tudatmódosító szer hatása alatt.

A végzős osztály 54,3%-a (19 diák) tehát kicsivel több, mint fele valamilyen módon kapcsolatba került már különböző tudatmódosító szerekkel (melyből 13 lány). Többségük 63,1%-kal (12 diák) egy szokványos napon próbálta ki, 36,8% (7 diák) pedig egy buliban. A legtöbben 16- 18 éves koruk között kerültek kapcsolatba a szerekkel. Napi fogyasztóval nem találkozunk, 63,1%-uk (12 diák) csak egyszer próbálta ki, a maradék 36,8% néhány havonta, félévente vagy évente él illegális szerekkel. A kipróbált szerek széles skálán mozognak akár csak a 16-17 éveseknél. Mindenki bejelölte, hogy a kíváncsiság hajtotta, de itt is akadt, aki a buli kedvéért, hangulatjavításért és hogy jól érezze magát. Egy ember azért próbálta ki, hogy a problémáitól megszabaduljon. Senki sem került összetűzésbe és senki sem vezetett járművet tudatmódosító szer hatása alatt.

5. ábra

6. ábra

Visszakanyarodva a kipróbált szerekhez, ahogyan a 6. ábra is mutatja a legalacsonyabb korcsoporton belül nincs probléma: a lányok közül senki sem próbálta ki, a fiúk közül, aki kipróbálta, csak alkalmi normasértést követett el, tehát nem húzható rá deviáns viselkedés tanúsítása sem, hiszen nem épült be személyiségébe a rendszeresség.

A 16-17 éves lányoknál meglepő eredményeket kaptunk. A kokain a legveszélyesebb szerek közé tartozik és nagy a veszélye a függőség kialakulásának. A kokain rendkívül veszélyes módon járul hozzá a lelki függés kialakulásához. 1884-ben Bécsben tudományosan is igazolták, hogy a kokain érzéstelenít és doppingol. Széles körű ismertsége, s bizonyos kedvezőnek ítélt hatásai révén hamarosan gyarapodni kezdett a kokaint élvezeti szerként használók tábora.²⁶

A végzős osztály 17%-a (6 diák) ült már be olyan személy mögé, aki tudatmódosító szer hatása alatt állt, a középső korcsoportnál ez 6,6% (2 diák) a legalacsonyabb korcsoportnál pedig még senki.

²⁶ FEKETE, i.m. 2001, p.221.

7. ábra

A legalacsonyabb és a középső korcsoportnál a fogalomtársításnál azonos válaszokat kaptunk. Az első helyen a tudatmódosító szerek használatáról a legtöbb diáknak a két osztályból a függőség jutott eszébe. A függőség nem gyógyítható betegség, szóval, ha valaki függővé vált, akkor lehet, hogy aktuálisan nem él együtt a szerrel, de pszichésen mégis függő.²⁷ Nincs még egy betegség, amelyben ennyire törvényszerűen nyomon követhető lenne a lefelé történő rétegelmozdulás, "lecsúszás", státuszvesztés valamennyi "tünete".²⁸ Másodikként a szenvedélybetegséget társították azután pedig a túladagolást. A végzős osztálynál helyt kap még elől a hangulatjavítás és a pillanatnyi öröm, azonban első helyen itt is a függőség szerepel. Vannak olyanok, akiknek az jutott eszébe, hogy „halálos vége lehet”, „teljesen felesleges”, sőt van, aki azt írta „sok pénz van benne”.

Az osztályokat összevonva, nemtől függetlenül 13,4%-nak (12 diák) szakadt már meg baráti kapcsolata a drog miatt.

Ugyanakkor a kérdőívet kitöltők közül, 59,5% (53 diák) ítéli el azokat az embereket, illetve azokat a társaságokat, ahol aktívan jelen van tudatmódosító szer használata. A legtöbb diáknak az jut eszébe, hogy bármit hajlandóak megtenni azért, hogy szerhez jussanak (akár családjuk ellen is fordulnak), és az, hogy nincs életcéljuk, napról napra élnek.

²⁷ ZACHER, i.m. p.152.

²⁸ ZACHER, uo. p.152.

A kérdőívet kitöltő 89 diák 63%-a (56 diák) tud olyan emberről a baráti társaságából, aki szerfogyasztó.

A végzős osztály 60%-a (21 diák) próbált már valakit lebeszélni, ebből 3 diák (14,2%) sikerrel járt. Mindenki a személyes elbeszélgetés módszerét választotta, egy fiú még szakembert is javasolt. A legalacsonyabb korcsoport 50%-a (12 diák) próbálkozott és 5 diáknak (41,6%) sikerült is lebeszélni. Legtöbben a személyes elbeszélgetést választották, de ezen kívül jelezték a szülők felé is a problémát és egy lány szakembert is javasolt. A középső csoport 43,3%-a (13 diák) próbált lebeszélni valakit és 53,8%-uk (7 diák) sikert könyvelhetett el, mindenki a személyes elbeszélgetés módszerét választotta.

III./2. Katolikus középiskola diákjai által kitöltött kérdőívek kiértékelése

A katolikus iskolában tanuló diákok esetében is először a családi hátteret mutatom be. A 14-15 évesekkel kezdve a 27 fős osztályból 25 diák szülei együtt élnek (10 fiú, 15 lány) mely 96%-ot jelent, csupán 1 fiú szülei élnek külön (édesanyjával él), 1 fiúról pedig nincs felhasználható adat. A 16-17 évesekből álló 31 fős osztályból 6,5% félárva és édesanyjával él (1 fiú-1 lány), 74%-nak a szülei együtt élnek (8 fiú, 15 lány), 16% szülei külön élnek (3 fiú, 1 lány), 1 lányt pedig nagyszülei nevelnek. A 18-19 évesekből álló 28 fős osztályból 20 diák szülei együtt élnek (71,3%), 3 diák félárva és édesanyjukkal élnek (1fiú, 2 lány), 3 fiú szülei külön élnek (10,7%), 2 fiút pedig nagyszüleik nevelnek.

Az elvált szülők aránya 10,5%. „A család az elsődleges szocializációs közeg, ahol az egyén megtanulja azokat a viselkedésmódokat, magatartásokat, értékeket és normákat, amelyek szükségesek a társadalomba és a kisebb mikrokörnyezetbe (iskola) való beilleszkedéshez. Mindezeket az egyén mintakövetéssel sajátítja el. A család alkohol- és drogfogyasztáshoz kapcsolódó véleménye, attitűdje egyfajta szerfogyasztó modellként funkcionál: ez lehet protektív vagy kockázati is. Az utóbbi évtizedekben a család szerepe, funkciói, formája és működése folyamatos változáson ment keresztül, de jelentősége nem csökken. A kutatások eredményei szerint a családi modell háttérbe szorult, de dominanciáját nem veszítette el. „²⁹

„A kutatás eredményei szerint minél magasabb a szülői társas támogatás, a kontroll és a monitoring mértéke, minél bizalmasabb a kapcsolat a szülő és a gyermeke között, annál kisebb a gyermek alkohol- és drogfogyasztásának mértéke. Az eredmények arra is rávilágítottak, hogy az apai támogatás hiánya komoly rizikófaktoroként hat a droghasználat esetén. Összességében a szerzők megállapítják, hogy célszerű a szülő-gyermek kapcsolatok folyamatos vizsgálata, a kötődés megerősítésének elősegítése a szerhasználat gyakoriságának csökkentéséért. „³⁰

²⁹ Kovács, Pikó 2009, p.223-224 idézi: KOVÁCS Klára: Egyetemisták és káros szenvedélyek. Rizikó- és védőfaktorok a debreceni egyetemisták egészségmagatartásában In.: Dusa Ágnes Réka, Kovács Klára, Márkus Zsuzsanna, Nyüsti Szilvia, Sörös Anett (szerk.): Egyetemi élethelyzetek, Ifjúságpszichológiai tanulmányok II. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012, p.150.

²⁹ ROSTA, i.m. 2007, p.164-166.

³⁰KOVÁCS Klára: Egyetemisták és káros szenvedélyek. Rizikó- és védőfaktorok a debreceni egyetemisták egészségmagatartásában In.: Dusa Ágnes Réka, Kovács Klára, Márkus Zsuzsanna, Nyüsti Szilvia, Sörös Anett (szerk.): Egyetemi élethelyzetek, Ifjúságpszichológiai tanulmányok II. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012, p.150.

III./2./1. Alkoholfogyasztási szokások – Katolikus iskola

Az alkohol világszerte a legnagyobb mértékben fogyasztott élvezeti cikk. Fogyasztásának hagyománya évezredekre nyúlik vissza. Aligha van még egy ilyen szociálisan elfogadott legális élvezeti szer, amelynek fogyasztásához annyi egyéni tragédia és társadalmi probléma kapcsolódna. Ugyanakkor más oldalról az alkoholfogyasztás megítélése az összes deviáns viselkedés tekintetében a legellentmondásosabb. Ennek az az oka, hogy magában a cselekedet, vagyis az alkohol fogyasztása, szemben a kábítószer fogyasztással, nem tilos. Az egyértelmű helyzetet az is nehezíti, hogy magához az alkoholfogyasztáshoz pozitív funkciók is társulnak. Az alkohol ismert idegrendszerre gyakorolt élettani hatása miatt gyakran használják a feszültségek, a gátlások feloldására, mintegy bizonyos problémás, konfliktusos helyzetek átmeneti megoldására.

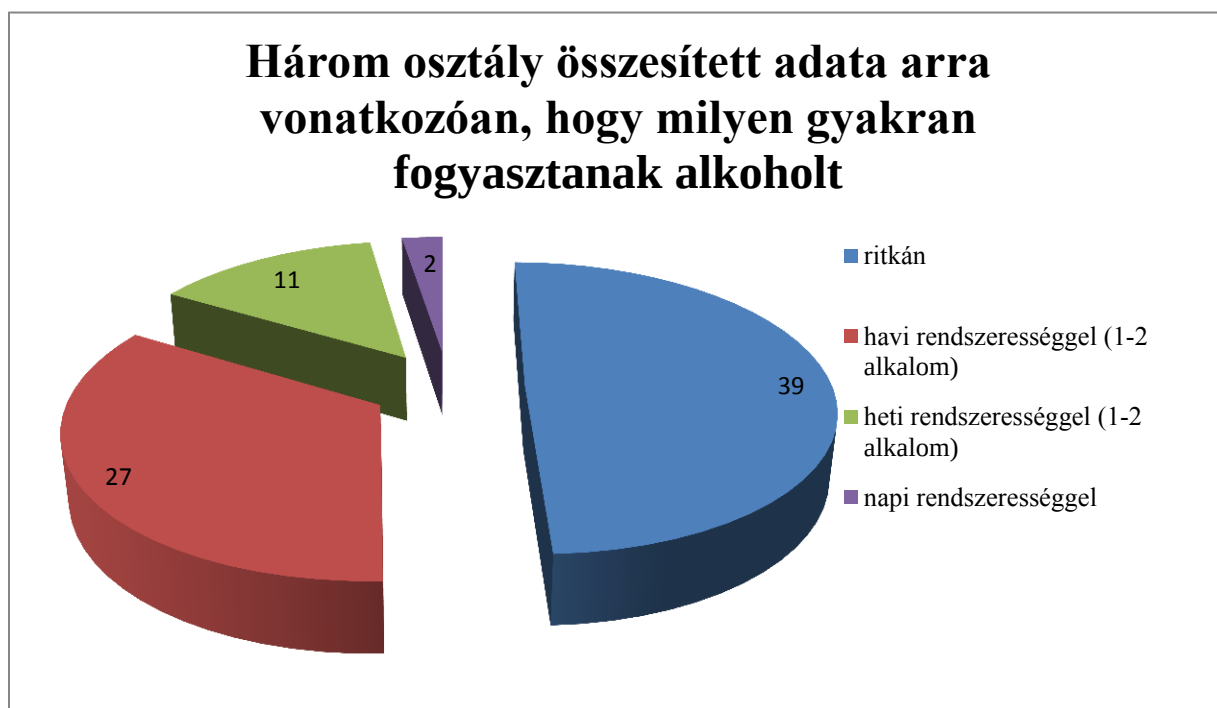
Felmerül azonban a kérdés, hogy megadható-e mindenkire érvényes mennyiségi meghatározás a kóros mértékű fogyasztásra, vagy tekintettel arra a tapasztalatra, hogy az alkohol nem ugyanolyan hatást gyakorol mindenkire, illetve ugyanaz a hatás egyeseknél korábban, másoknál később következik be, nincs egyértelmű határérték? További nehézséget jelent, hogy önmagában a „mértéktelenség”, a túlzott gyakoriság, vagy a „kóros mértékű” fogalmakon túl, az sem tisztázott, hogy a rendszeres ivás, az alkoholfüggőség, és az alkohol miatti egészségkárosodás hogyan jár együtt a társadalmi helyzet megromlásával. Andorka Rudolf szerint például a szociológiai értelemben vett alkoholista még nem szükségképpen alkoholfüggő. Fizikai függőség nélkül is súlyos károkat okozhat az italozás.³¹

A 14-15 éves diákok 81,5%-a fogyaszt alkoholt (22 diák - 11 lány, 11 fiú). A nem fogyasztók válaszukat azzal indokolták, hogy nincs rá szükségük és ártalmas, 1 lány pedig kifejezetten irtózik tőle, a szagát sem bírja elviselni. Az alkoholt fogyasztók közül 59% (13 fő ebből 6 lány) ritkán, inkább csak ünnepek alkalmával, 22,7% (5 diák melyből 4 lány) havi rendszerességgel, 3 diák heti rendszerességgel (13,6%) 1 fiú pedig a napi rendszerességű italfogyasztást jelölte meg. A 16-17 éveseknél 93,5 % fogyaszt alkoholt, ez 29 diákot takar. 2 diák (1 lány, 1 fiú) adott nemleges választ, azzal indokolva, hogy nincs rá szüksége és ártalmas. A fogyasztás 65,5%-a ritkán (19 fő melyből 14 lány), 31% havi rendszerességgel (9 fő- 6 fiú), 1 tanuló esetében pedig napi rendszerességgel fordul elő.

³¹ ROSTA, i.m. 2007, p.164-166.

A végzős, 18-19 évesekből álló osztály kivétel nélkül 100%-os aránnyal fogyaszt alkoholt, azonban 25%-uk (7 diák) csak ritkán, a többségük 46,5%-al (13 diák) havi rendszerességgel, a maradék 28,5% (8 diák) pedig heti rendszerességgel.

Az összesített adatok alapján százalékokban kifejezve a legtöbben, 49,3%-al ritkán, valamely ünnepség vagy esemény kapcsán, 34,2% havi rendszerességgel, 13,9%-uk heti rendszerességgel és 2 diák (2,5%) pedig naponta fogyaszt alkoholt.

8. ábra

A legalacsonyabb korcsoporthoz visszatérve a lányok 63,6%-a kevés mennyiséget fogyaszt, 18,2%-uk (2 lány) az arany középutat választja, és ugyanennyien (18,2%) többet isznak a kellénél. A fiúk 50%-a (5 fiú) mértékkel fogyaszt, 40% kevés mennyiséget jelölt meg, 1 fiú pedig „nagyon sokat”. A lányok többsége 72,7%-al legszívesebben házibulik alkalmával, 54,5%-uk otthon, majd 36,3% szórakozóhelyen fogyaszt szeszesitalt. A fiúk 54,5%-al a házibulik alkalmával illetve ugyanilyen arányban otthon fogyasztanak legszívesebben alkoholt. Nemtől függetlenül szabadtéren és kocsmában is fogyasztanak ugyan, de nagyon kevés arányban. A lányok 81,2%-a szórakozás szempontjából, 36,3%-uk ellazulás szempontjából is fogyasztja. A fiúk 63,6%-al ugyanígy a szórakozás miatt, 27,3%-uk pedig ellazulás szempontjából. Két lány egyéb lehetőségként azt írta, az „íze miatt” illetve „ételek előtt, mint aperitif”. A szeszesital fogyasztás funkciója gasztronómiai jellegű is lehet: az italok ízének, aromájának élvezete a táplálkozás szerves része.

A középső korcsoport lány tagjainak 38,9%-a (7 lány) mértékkel fogyaszt alkoholt, 44,5%-uk (8 lány) kevés mennyiséget, 16,6%-uk (3 lány) pedig töménytelen mennyiségű alkoholt. A fiúk 81,8%-a (9 fiú) kevés mennyiségű alkoholt fogyaszt, 18,2% (2 fiú) viszont sokat. A 16-17 éves lányok többsége 72,2%-al otthon, majd 66,6%-al házibulik alkalmával, 50% jelölte meg a szórakozóhelyeket. A fiúknál azonosan alakulnak, legszívesebben otthon (72,7%), majd házibulikban (63,6%). Ennél a korosztálynál 2 lány egyéb lehetőségként írta, hogy „megkívánja” illetve „jó érzés”. A végzős osztály lány tagjainak 91,2%-a (11 lány), 1 lány kivételével mértékkel iszik vagy kevés mennyiséget. A fiúk esetében 87,5% fogyaszt kevés mennyiségű alkoholt vagy az arany középutat választja, 2 fiú pedig töménytelen mennyiséget iszik. A 18-19 éveseknél megváltozik a helyszín, a fiúk 87,5%-al (16 fiúból 14) kocsmában, 81,25% (13 fiú) házibulikban, 62,5%-uk szórakozóhelyen, 50% pedig otthon. Egy fiú egyéb lehetőségként beírta a vendégséget. A lányok majdnem 100%-os aránnyal (1 kivétel) házibulik alkalmával fogyasztanak alkoholt, majd 2 lány kivételével 83,3%-al szórakozóhelyen, és végül kocsmában 66,6%-al. Nemtől függetlenül 100%-os aránnyal a szórakozás illetve ellazulás miatt fogyasztanak alkoholt.

A baráti ösztökélés miatti ivás a lányoknál és a fiúknál is megközelítőleg 21% körül mozog. (9 lány a 41-ből és 8 fiú a 31-ből). Egy fiú jelölte be a családi problémákat, iskolai stresszből kifolyólag a lányok 17,1%-a (7 lány) fogyaszt alkoholt, a fiúknál ez 0.

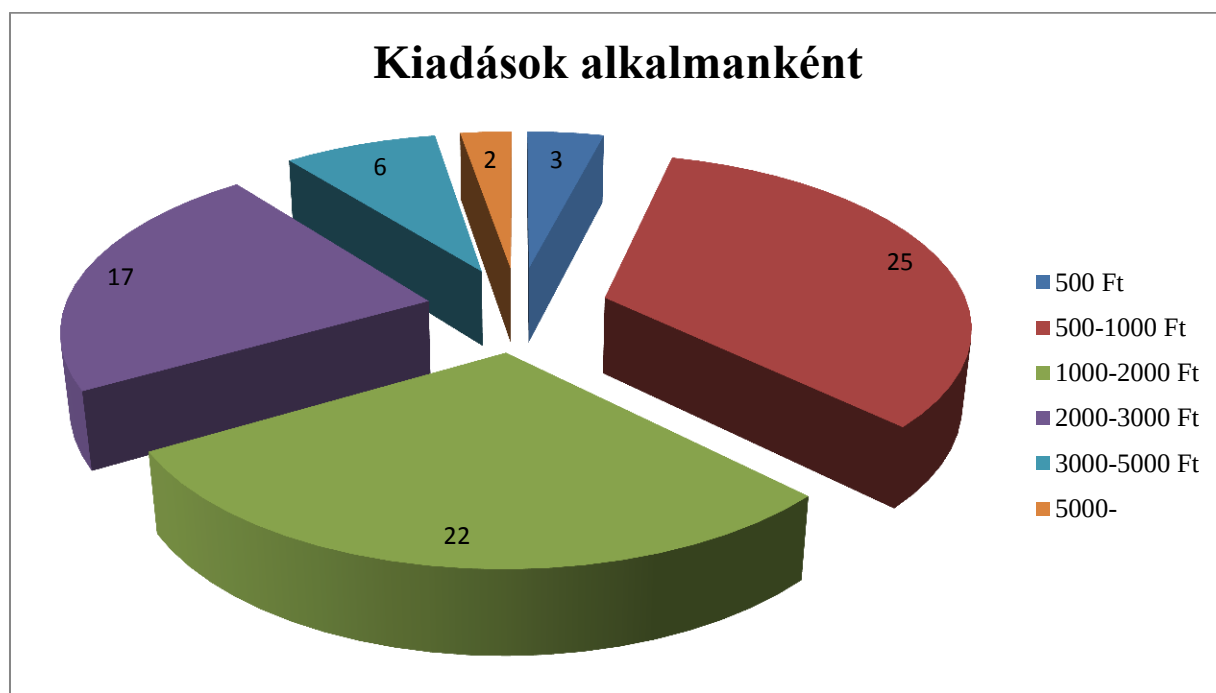
A három osztály összesített adatai alapján nemtől függetlenül 21,5% (17 diák) 14 évesen próbálta először, 40,5% (32 diák) fiatalabb volt, 38% (30 diák) pedig idősebb, de maximum 17 éves.

A katolikus iskolában tanuló diákok körében sem ismeretlen az, hogy ittak már azért, hogy felszabadultabbak legyenek vagy, hogy megfeleljenek a környezet elvárásainak. Az 14-15 évesek 13,6%-a fogyasztott már csak azért, hogy társaságban fesztelenebbnek érezze magát (2 lány, 1 fiú). Arra a kérdésre vonatkozóan, hogy fogyasztott-e csak azért, hogy megfeleljen bizonyos elvárásoknak, egyaránt mindenki nemmel válaszolt. Ahogyan a korcsoportok emelkednek, nőnek az arányok is. A 16-17 évesekből álló osztály 44,8%-a (16 diák) fogyasztott már csak azért, hogy felszabadultabb legyen, 17%-uk (5 diák) pedig azért, hogy megfeleljen bizonyos elvárásoknak. A végzős osztályban erre vonatkozóan az arányok 57,1% (16 diák) illetve 10,7% (3 diák) nemtől függetlenül.

Az italválasztási szempontokkal kapcsolatban mindhárom osztály diákjai azonosan vélekednek. Az első helyre az ár került, aztán a minőség majd a barátok, mint befolyásoló tényező. Az italhoz kötődő szertartás és a mennyiség a két legkevésbé befolyásoló tényező.

A 14-15 évesek lány tagjainak 81,8%-a (9 lány) 3 vagy annál kevesebb féle italt iszik egy alkalommal, 2 lány iszik 4 – 5 vagy esetleg ennél is többféle italt. A fiúknál hasonlóképp alakul, 88,8%-uk (8 fiú) iszik 3 vagy annál kevesebb féle italt, csupán 1 fiú iszik 5 vagy annál több félélt. A 16-17 évesekből álló osztály lány tagjainak 88,8%-uk (16 lány) 3 vagy annál kevesebb féle italt iszik egy alkalomnál, 2 lány (11,1%) iszik 4 féle italt. A fiúknál szintén hasonlóan alakul, 80%-uk (8 fiú) 3 vagy kevesebbet, 2 fiú 4 féle italt iszik alkalmanként. A 18-19 éves lányok 91,6%-a (11 lány) 3 vagy annál kevesebb italt kever egy alkalommal, 1 lány pedig 4 féle italt kever. A fiúk 93,7%-al (1 fiú kivételével, aki 4 félélt iszik) 3 vagy még kevesebb féle italt kevernek egyszerre.

A három osztály adatait arra vonatkozóan, hogy mennyit költenek alkoholra alkalmanként összesítve vizsgáltam, melyet a 9. ábrán szemléltetek:

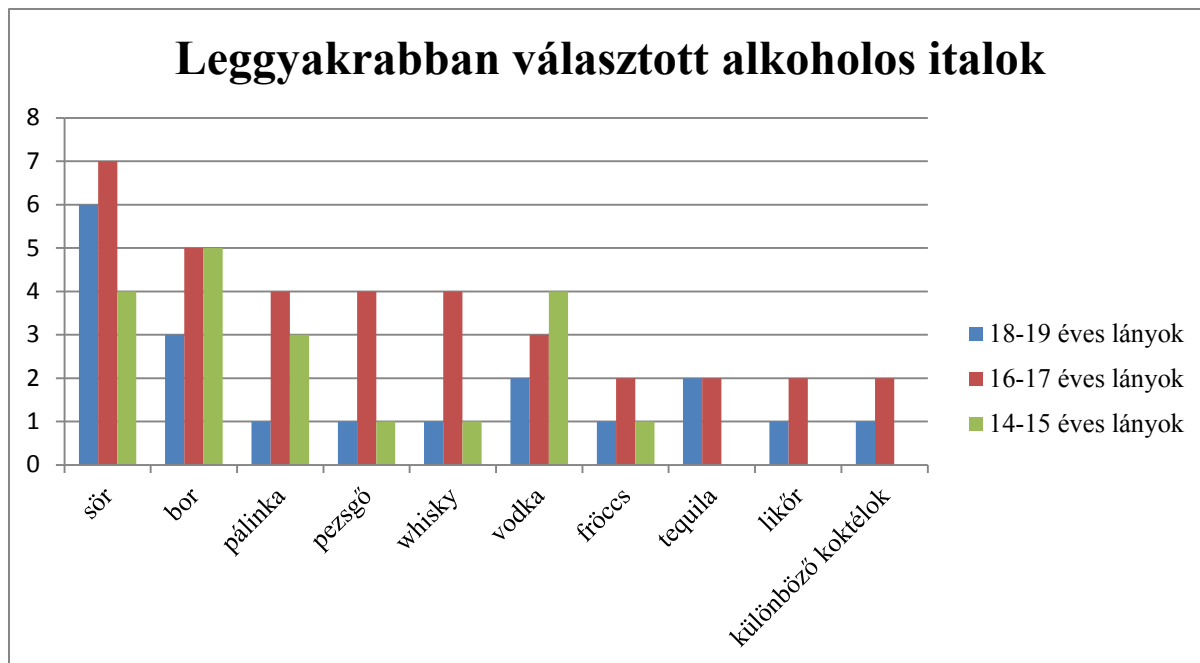
9. ábra

Ahogy a 9. ábrán is látható, a legtöbben, 500-1000 Ft között költenek ez 33,3%-nak felel meg, 29,3%-uk 1000-2000 Ft között, majd 22,6% költ 2000-3000 Ft között, 500 Ft-ot csupán 4%, 3000-5000 Ft között költ 8% 5000 Ft fölött pedig 11% költ alkalmanként.

A 76 diákból, akik kitöltötték a kérdőívet 9 diáknak (11,8%) szülei nem tudják, hogy fogyaszt alkoholt. A diákok jelentős részének (88,2%) tehát tudják, csupán 3 embernek (3,9%) ellenzik szülei.

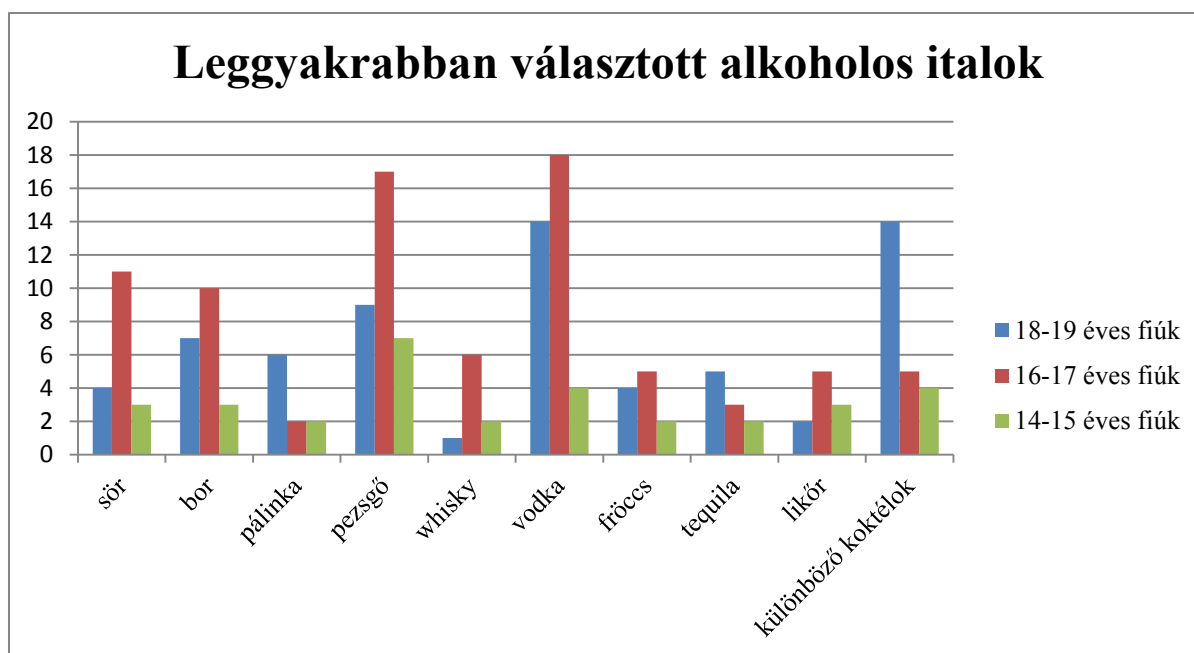
Ismét együtt elemeztem a három osztályt: 5 diáknak (3 fiú, 2 lány) mely 6,3%, volt már egészségügyi problémája mely összefüggésben állt az alkohollal. A 2 lánynak: „hányás” illetve „csontfájdalom” és „másnaposság”. A fiúk közül kettőt tudtunk meg: hányás illetve 1 fiú állítása szerint detoxikálóba került, életveszélyes állapotban.

A következő kérdésekre adott válaszaik arról adnak képet, hogy mennyire tartanak valószínűnek különböző dolgokat alkoholos befolyásoltság alatt. A végzős osztály fiú tagjainak 81,2%-a (13 fiú) minden esetben elképzelhetőnek tartja, hogy ellazulna, illetve feloldódna alkohol hatása alatt, hasonlóképp a lányok 83,3%-kal (10 lány). Az 18-19 éves fiúk 93,7%-a (15 fiú) gondolja úgy, hogy ha nem is minden esetben, de bizonyos esetekben az alkohol segít elfelejteni a problémákat, a lányoknál ez az arány alacsonyabb 66,6% (8 lány). A fiúk 87,5%-a (14 fiú) elképzelhetőnek tartja, hogy egy jó buli után másnaposan ébrednek, a lányoknál ez az arány 100%-os. A fiúk 75%-a (12 fiú) nem tart attól, hogy ne bírnák abbahagyni az ivást, a lányoknál ez az arány azonos. Nemtől függetlenül a diákok 100%-a (28 diák) úgy gondolja, hogy alkohol hatása alatt barátságosabbak és szókimondóbbak, 92,8%-uk pedig úgy gondolja, hogy önbizalmat is ad. A 14-15 illetve, 16-17 évesek között nincs jelentős eltérés, nemtől függetlenül 78% elképzelhetőnek tartja, hogy egy kellemes buli után másnaposan ébrednek. 68,6%-uk (35 diák) elképzelhetőnek tartja, hogy sikerülne elfelejteni a problémákat. 84% (41 diák) gondolja úgy, hogy alkohol hatása alatt barátságosabbá, szókimondóbbá válna. 92%-uk (44 diák) pedig úgy véli önbizalmat ad.

10. ábra

A 10. ábra szemlélteti a lányok által legkedveltebb és leggyakrabban választott alkoholos italokat. A végzős lányok legkedveltebb italai: vodka, tequila és a pálinka. A középső korcsoport lányainak kedvencei teljesen eltérnek. A három legkedveltebb ital: sör, bor és a pezsgő. Az első éves lányok kedvencei pedig a különböző koktélok és a bor. A whisky és a fröccs melyeket kevésbé fogyasztják a lányok.

11. ábra

A lányokhoz képest a fiúk értékrendje különbözik. A végzős fiúknál a legkedveltebb alkoholos ital a sör, melyet a bor és a whisky követ. A középső korosztály fiú tagjai legszívesebben sört, majd bort és pálinkát fogyasztanak. Az első éves fiú diákok legkedveltebb italai közé tartozik a sör, a bor illetve a pálinka.

Közlekedéssel kapcsolatban két kérdés beépítését tartottam fontosnak: az első, hogy vezettek-e már járművet alkohol hatása alatt, a második pedig, hogy ültek-e be olyan személy mögé, aki ittas volt. Összesítettem az adatokat ezekre a kérdésekre vonatkozóan: 1,2%-uk (1 fiú) vezetett már járművet és 9,5%-uk (8 diák) ült már be ittas személy mögé.

A következő kérdésből azt tudhatjuk meg, hogy hány diák családjában fordult már elő alkohollal kapcsolatos probléma. Nemtől függetlenül 28,5%-nak fordult elő családjában.

Az utolsó kérdés az alkoholfogyasztási szokásokról szóló részben arról ad képet, mit tesz a fiatalok többsége, ha egy hétköznapi estén a kocsmá előtt meglátnak egy lányt sörös üveggel a kezében dülöngélni. 45%-uk (36 diák) már nem lepődik meg, úgy gondolják, elég sűrűn lehet ehhez hasonlóval találkozni, 16 diákot (20%) nem érdekel, egyszerűen csak tovább sétálnak, 25% (20 diák) még meglepőnek illetve furcsának találja, a maradék 10% (8 diák) odamenne, hátha tud segíteni.

III./2./2. Tudatmódosító szerek használata – Katolikus iskola

A kérdőív ezen része a pszichoaktív szerek használatáról ad egy átfogóbb képet. Elsőként azt mértem fel hányan próbáltak már ki különböző szereket.

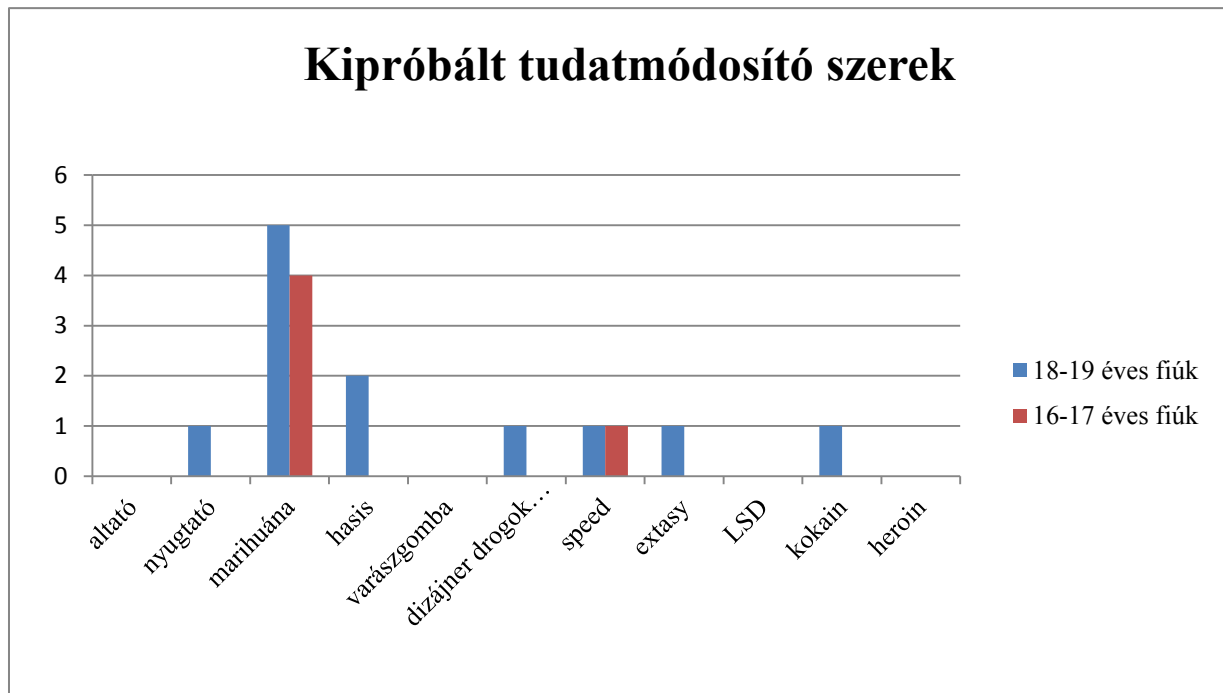
Kezdve a 14-15 évesekből álló osztállyal, még senki sem (27 diák) próbált ki semmilyen tudatmódosító szert. A 16-17 évesek 9,6%-a (1 fiú, 2 lány) próbált már ki tudatmódosító szert. Ketten egy szokványos buliban, 1 lány pedig egy szokványos napon a barátaival. A fiú 13 évesen, 2 lány pedig 18 éves korában. A lányok mindketten csak egyszer próbálták ki, 1 fiú pedig félévente él tudatmódosító szerekkel. 66,6% (2 diák) a buli kedvéért, 1 diák pedig kíváncsiságból próbálta ki. A 18-19 évesek 28,5%-a (6 fiú, 2 lány) próbált már ki valamilyen drogot. A kábítószer fogyasztás önmagában nem feltétlenül jelez sem betegséget, sem deviáns hajlamot. A használó személyiségállapotának és életvezetésének alakulása fogja megmutatni azt, hogy múltó epizód, vagy hosszútávon fennmaradó probléma a fogyasztás.³²

A kipróbálók 50%-a (4 diák) egy buliban, 37,5%-uk egy szokványos napon a barátaival, 1 fiú pedig otthon egyedül. A kipróbáló fiúk 13, 15, 16 (2), 17 és 18 évesen a két lány pedig 17 évesen próbálta ki először. Két fiú (25%) néhány havonta, 1 lány - 1 fiú pedig évente él tudatmódosító szerekkel. 50% (4 diák) pedig eddig még csak egyszer próbálta. 77,7%-uk kíváncsiságból próbálta ki, 1 fiú nem akart kilógni a társaságból, egy másik fiú a buli kedvéért. Egy fiú családi és élet körülményei miatt.

A drogfogyasztás bármely életszakaszban megjelenhet, de a kamasz személyiségében megtalálhatjuk mindazon pszichológiai faktorok többségét, amelyek általában motiválhatják a drogfogyasztást. Fokozott a kíváncsiság a kalandvágy, az újdonságok és a különleges élmények iránti vonzalom, amely nem ritkán kockázatkereső magatartást eredményez. A tiltott szerek kifejezett vonzerővel bírnak. A kamaszkor velejárója a határok és értékek megkérdőjelezése, a tekintéllyel való szembenállás és az ezt megtestesítő személyeknek szóló provokáció.³³

³² KOMÁROMI, i.m. 2001, p. 78.

³³ KOMÁROMI, uo. 2001, p.77.

12. ábra

A legalacsonyabb korcsoport fiú tagjai nem próbálták ezért nem tüntettem fel őket a 12. ábrán látható diagramon. A fiúk esetében a leggyakoribb a marihuána. Meglepő, de itt is kipróbálásra került a kokain.

27,2% (3 fiú) került már összetűzésbe tudatmódosító szer hatása alatt. Ketten törvénnyel, ketten pedig más emberekkel. Egy fiú esetében hatósági intézkedésre is sor került. 9% (1 fiú) vezetett már járművet tudatmódosító szer hatása alatt. 4,8% (4 diák) ült már be olyan személy mögé, aki szer hatása alatt állt.

13. ábra

A fogalomtársításnál mindhárom osztály nemtől függetlenül a függőséget tette az első helyre. Másodikként a szenvedélybetegség és a pillanatnyi öröm jutott eszükbe a tudatmódosító szerek használatáról. Vannak olyanok, akiknek az jutott eszébe, hogy „gyengeség”, „életveszélyes”, „halál” és a „pszichiátria”.

Az osztályokat összevonva, nemtől függetlenül 12%-nak szakadt már meg baráti kapcsolata kábítószer miatt.

A kérdőívet kitöltők közül 64,7% elítéli azokat az embereket illetve azokat a társaságokat, ahol aktívan jelen van tudatmódosító szer használata. A legtöbb diáknak az jut eszébe az ilyen társaságokról, hogy bármit hajlandóak megtenni és hogy, nincs életcéljuk, napról napra élnek. 48,2% tud olyan emberről a baráti társaságból, aki drogfogyasztó.

Ha egy baráti társaságban kedvelt időtöltési forma a marihuána szívás, nagyon nehéz a csoporton belül maradni úgy, hogy valaki visszautasítja az ebben való részvételt. A társak befolyása azonban ellentétes irányban, a fogyasztás visszaszorításában is jól kamatoztatható: a drogozást elutasító és a fiatalok számára megnyerő kortárs a megelőzésben kulcsszerepet játszhat.³⁴ Drogfogyasztás vonatkozásában, széles körben ható modellek a tévé vagy videofilmek hősei és a médiákban megjelenő sztárok, közszereplők is.³⁵

³⁴ KOMÁROMI, i.m. 2001, p. 82.

³⁵ KOMÁROMI, uo. 2001, p.83.

A végzős osztály 50%-a (14 diák) próbált már meg valakit lebeszélni, ebből 4 ember járt sikerrel. Mindenki a személyes elbeszélgetés módszerét választotta, 1 fiú még a szülőknek is jelezte. A középső korcsoport 29%-a (9 diák) próbált már valakit lebeszélni, ebből 2 diák járt sikerrel. Mindenki a személyes elbeszélgetés módszerét választotta. A legkisebb korcsoport 36,6%-a (9 diák) próbált már valakit lebeszélni, ebből 5 diák sikerrel járt.

A protektív tényezők közül a társadalmi kohézió, a társas kapcsolatok hálózata a legfontosabb. Mindenki a személyes elbeszélgetés módszerét választotta, egy lány még a szülőknek is jelezte a problémát. A barátok nemcsak a problémák megoldását segítik elő, hanem épp ellenkezőleg elősegítik azok kialakulását is. A drogfogyasztás szempontjából különösen fontos, hogy a fiatalok barátai között vannak e deviáns tünetekkel rendelkezők, ugyanis a kortársak által nyújtott rossz identitás hatására is lehet drogfogyasztó egy fiatal.

„Napjainkban a kábítószer-jelenség egy multidiszciplináris modellben értelmezhető. Ráépül a szociológiai modellre, mely szerint a kábítószer-fogyasztás a társadalom értékrendbeli zavarai, a társadalmi anómiával, a társadalom strukturális egyenlőtlenségeivel függ össze, amellet, hogy ott munkálnak még a háttérben a kisközösségek szocializációs elégedetlenségei is. Ráépül a betegség-modellre is, mely szerint a kábítószer fogyasztás valamilyen személyiségbeli hiányosságok, torzulások miatt áll elő. Szükségszerűen épít a kriminalizációs modellre, hiszen a kábítószer-fogyasztás bűncselekmény, az igazságszolgáltatás eszközeivel büntetendő jogsértés. Végül- bár napjainkban kevésbé jellemzően- építkezik a morális modellből, mely szerint a kábítószer-fogyasztás önmagunk elleni bűn, az egyén akarat gyengeségéből és erkölcsi hiányosságából táplálkozik.”³⁶

³⁶ ROSTA, i.m. 2007, p.247.

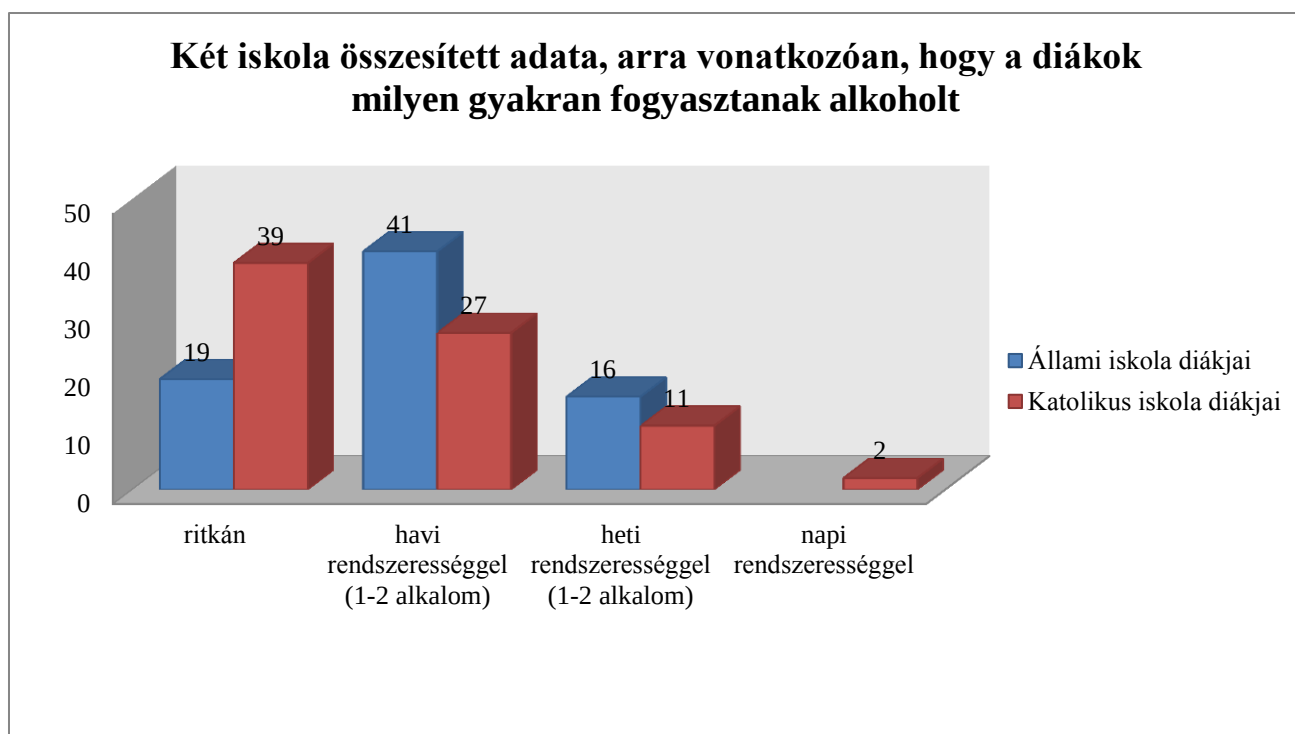
IV. A kiértékelés összegzése

Az első jelentős különbséget a két iskolában tanuló diákok között a családi háttérben fedezhetjük fel. Míg a katolikus iskolában tanuló diákok szüleinek 10,5%-a elvált, addig ez az arány az állami iskolában tanuló diákok szüleinél 40,4%.

Az állami iskolában tanuló 14-15 éves diákok 62,5%-a (15 diák) fogyaszt alkoholt, míg ez a katolikus iskolában tanuló 14-15 éves diákoknál 81,5% (22 diák). A 16-17 éveseknél azonosak az arányok mindkét iskolában, egyaránt 29 fő fogyaszt alkoholt. A 18-19 éves végzősöknél a katolikus iskolában tanuló diákok 100%-a fogyaszt alkoholt, míg ez az arány az állami iskolában 91,4% (32 diák), 3 diák nem fogyaszt alkoholt. Az állami iskolában tanulók közül 13 diák (14,6%) nem fogyaszt alkoholt, a katolikus iskolában tanuló diákok közül csupán csak 5-en (5,8%).

Érdekesség, hogy míg az elvált szülők aránya az állami iskolában tanuló diákok esetében jóval nagyobb arányban fordul elő, mégis a katolikus iskolában tanuló gyermekek fogyasztanak többen alkoholt.

Az alkoholfogyasztás rendszerességét tekintve az arányok nem azonosak: míg az állami iskolában tanuló diákok 54%-a (41 diák) havi rendszerességgel fogyaszt, ez az arány a katolikus iskolában tanulók esetében csupán 34,2% (27 diák). A ritkán, inkább csak ünnepek alkalmával fogyasztók aránya dominál a katolikus iskola diákjainál 49,4%-al (39 diák), az állami iskola diákjainál ez 25% (19 diák). A heti rendszerességű ivás közel azonos arányban mindkét iskolában jellemző. A katolikus iskola diákjai közül 2 diák a napi italfogyasztást jelölte meg, az állami iskolás diákok közül erre nem volt példa.

14. ábra

Mindkét iskolában azonosak az arányok arra vonatkozóan, hogy hány évesen próbálták először. Az állami fenntartású diákok 41,3%-a (31 diák) 14 éves kora előtt, a katolikus fenntartású iskola diákjainál ez az arány 40,5% (32 diák). 14 éves koruk után az arányok 24% (18 diák) illetve 38% (30 diák).

Az állami iskolában tanuló diákok 28,9%-a (22 diák), míg a katolikus iskola diákjainak 8,8%-a (7 diák) fogyaszt alkoholt azért, hogy az iskolai stresszt feloldja.

Az állami középiskolában tanuló 14-15 évesek 33,3%-a (5 diák) fogyasztott már csak azért alkoholt, hogy felszabadultabbnak érezze magát, ez az arány a katolikus iskolában tanuló 14-15 éveseknél 13,6% (3 diák). Ugyanerre a kérdésre az állami iskola 16-17 éves tanulóinak 73,3%-a (22 diák) válaszolt igennel, a katolikus iskola diákjainál 44,8% (13 diák). Az állami végzős osztály 70,9%-a szintén igennel válaszolt, a katolikus iskola végzős diákjainak pedig 57,1% (16 diák). A másik kérdés arra vonatkozott, hogy fogyasztottak-e alkoholt csak azért, hogy megfeleljenek bizonyos elvárásoknak. A katolikus iskolában tanuló 16-17 évesek esetében 17,2% (5 diák), a 18-19 éveseknél pedig 10,7% (3 diák). Az állami iskola diákjai esetében csak a végzős osztályból válaszoltak igennel 25%-uk (8 diák).

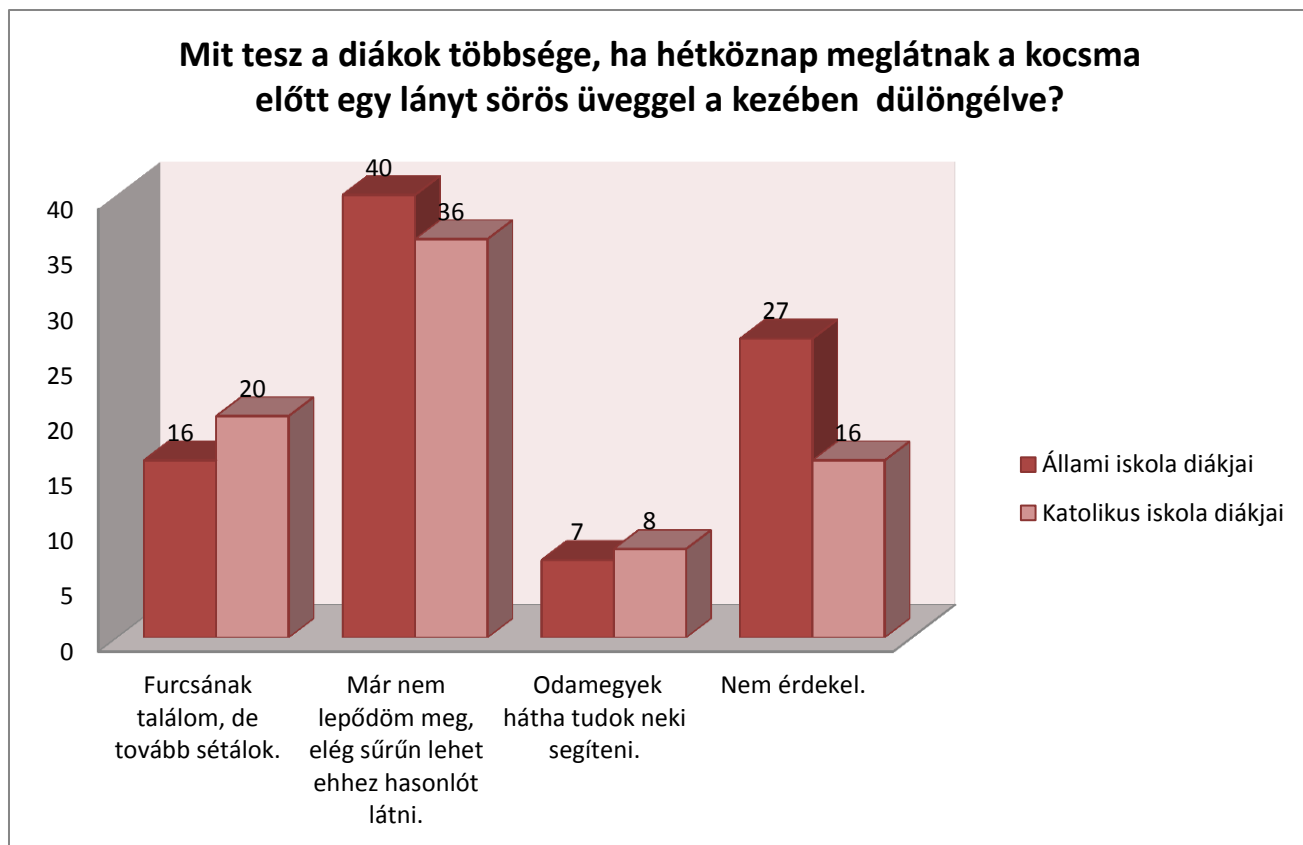
Amit érdemes kiemelni az a szívesen fogyasztott italok mind a fiúk és lányok esetében érdekes a két iskola tekintetében. Az állami iskola lány tagjai legszívesebben vodkát isznak majd pezsgőt és koktélokat. A katolikus iskola lány tagja a pezsgővel egyet értenek, azonban első helyen a bor áll, harmadikként ugyanannyi lány választotta a sört, a vodkát és a tequilát.

Mindkét iskola fiú tagjainak kedvence a sör, ezután a bor. Az állami iskola fiúi a vodkát tették a harmadik helyre, a katolikus iskolában tanuló fiúk pedig a pálinkát.

A családban előforduló alkohollal kapcsolatos problémák száma magasabb az állami iskolában tanuló diákok körében: 33 diák családjában előfordult, ez az arány a katolikus iskola tanulóinak körében 28,5% (24 diák).

Az alkoholra elköltött pénz az állami iskolában tanuló diákok esetében több. 33,3%-uk (25 diák) 1000-2000Ft között költ alkalmanként, a katolikus iskola tanulóinál ez 29,3% (22 diák). A katolikus iskolában tanuló diákok többsége 33,3%-al (25 diák) 500-1000Ft között költ, az államinál ez csupán 12% (9 diák). 2000-3000 Ft között szintén az állami iskolában tanuló diákok költenek nagyobb arányban 16% (12 diák), a katolikus iskolában tanulók esetében ez fele, 6 diák (8%).

Az alkoholfogyasztási szokásokhoz tartozó résznél fontosnak tartom összehasonlítani azt, hogy mit tennének a két iskola diákjai, ha hétköznapi meglátnak a kocsmában egy lányt sörös üveggel a kezében dülöngélve. A katolikus iskola diákjainak 45%-a (36 diák), az állami iskola 44,9%-a (40 diák) nem lepődik meg, elég sűrűn lehet ehhez hasonlót látni. A meglepő az, hogy az állami iskolából mindössze 7 diák (7,7%), a katolikus iskolából pedig 8 diák (10%) menne oda, hátha segítségre szorul. Meglepő, hogy az állami iskolában egy diák egyéb lehetőségként megjegyezte, hogy akkor megy oda, ha csinos a lány. Hasonló megjegyzések előfordultak a katolikus iskola diákjainál is úgy mint „ismerkedem”, „befűzöm”.

15. ábra

A fiatalok többsége nem a tiltott, hanem a legitim szerek fogyasztása során szerzi első tapasztalatait. Így a dohányzás, az ivás, esetleg a nyugtatók kipróbálása általában megelőzi a kábítószerrel való megismerkedést.³⁷

A tudatmódosító szerek használatával kapcsolatosan valamivel nagyobb különbség tapasztalható. Összehasonlítva a legkisebb korosztályt a két iskolában minimális a különbség, hiszen a katolikus iskola 14-15 éves diákjai nem próbálták, az állami iskolában pedig 3 fiú próbálta ki. Mindhárman eddig csak egyszer próbálták és a marihuánát. Mindkét iskolában a diákok egyaránt „nem”-mel válaszoltak arra a kérdésre, hogy ültek-e be olyan személy mögé, akiről tudták, hogy tudatmódosító szer hatása alatt állt. A 14-15 éves állami iskolában tanuló diákok 75%-a (18 diák), míg a katolikus iskolában tanulók 57,7%-a (15 diák) ítéli el azokat a baráti társaságokat illetve embereket, akik életében aktívan jelen van tudatmódosító szer. Az állami iskolás diákok 45,8%-a (11 diák) tud olyan emberről a baráti társaságból, aki szerfogyasztó, a katolikus iskola diákjainál ez az arány 26,9% (7 diák). Az utolsó kérdés melyből a levont következtetés és a fellelhető különbségek fontos dolgokra világíthatnak rá:

³⁷ KOMÁROMI Éva: A droghasználat előrehaladása In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001, p.86.

próbáltak-e a diákok lebeszélni valakit? Az állami iskola tanulóinak 50%-a (12 diák) „igen”-nel válaszolt, ez az arány a katolikus iskola diákjainak esetében 34,6% (9 diák).

A középső korcsoportnál nagy a különbség arra vonatkozóan, hogy hányan próbáltak már ki tudatmódosító szereket. Az állami iskolában 43,3% (13 diák), azonban 6 diák csak egyszer próbálta ki. A katolikus iskolában tanuló diákoknál ez 9,6% (3 diák), azonban 2 diák csak egyszer próbálta ki. Az állami iskolában tanuló 16-17 évesek körében 1 diák naponta használ tudatmódosító szert. A kokaint mindkét iskolában kipróbálták már (állami iskola diákjainál egy diák, a katolikus iskolában pedig két diák). A katolikus iskola tanulói nagyobb arányban elítélik azokat a társaságokat illetve embereket, akik életében aktívan jelen vannak bizonyos szerek, a különbség 27,3% (9 diák). A baráti társaságban fogyasztók aránya magasabb az állami iskola tanulóinak körében, míg a katolikus iskola tanulóinak 38,7%-a (12 diák) tud olyan emberről, az állami iskolában ez az arány 76,6% (23 diák). Ahogyan az előző korcsoportnál itt is az állami iskolában tanuló diákok többsége próbált már valakit lebeszélni, 43,3% (13 diák), a katolikus iskola esetében 29% (9 diák).

A végzős osztályokat tekintve is tapasztalható különbség: az állami iskola 18-19 éves tanulóinak 54,3%-a (19 diák) próbált már ki valamilyen tudatmódosító szert, azonban 12 diák eddig még csak egyszer. Ez az arány a katolikus iskolában tanuló 18-19 évesek esetében 28,6% (8 diák), az eddig még csak egyszer próbálók száma 4. Tehát az állami iskola 7 diákja és a katolikus iskola 4 diákjainál megoszlik a néhány havonta és az évente fogyasztások száma. A katolikus iskola diákjai közül 3 diák került már összetűzésbe tudatmódosító szer hatása alatt, az állami iskola diákjainál erre nem volt példa. A marihuánát mindenki kipróbálta, azonban itt is sor került a speed, extasy és hasis kipróbálására. A kokaint a katolikus iskola diákjai közül 1 tanuló próbálta. Mindkét iskola azonos arányban elítéli a szerhasználó embereket és társaságokat. (állami 54,3%, katolikus 53,6%). A katolikus iskola 18-19 évesei közül 22 diák (78,6%) tud olyan emberről a baráti társaságból, aki szerfogyasztó, az állami iskolában ez az arány 65,7% (23 diák). Ennél a korcsoportnál szintén az figyelhető meg, hogy az állami iskola tanulóinak többsége próbált már valakit lebeszélni 60%-al (21 diák), ugyanerre vonatkozóan a katolikus iskola diákjainak 50%-a (14 diák).

A diákok körében a legelterjedtebb pszichoaktív szer a marihuána, mely az indiai kender levele megszáritva, hatóanyaga a THC. Az eufóriásan megváltozott tudatállapotban az illető a várt és kívánt élményeket álomszerűen éli át. A marihuána pszichés hatásának erősségét meghatározzák az anyag minőségi és mennyiségi jellemzői, továbbá a fogyasztó személyi adottságai. Megváltozik a tér- és időérzés. Pszichikai hatásának következtében

rendszeres fogyasztás esetén gyorsan kialakul a pszichikai függőség.³⁸ A drogfogyasztás kialakulásában a szerekre és a használatra vonatkozó téves, egyoldalú ismeretek és hamis hiedelmek is szerepet játszanak. Elsősorban azokra az információkra gondolunk, amelyek egyes „lágý” szerek ártalmatlan voltára vonatkoznak. A marihuána valóban nem ugyanolyan „kemény” drog, mint a heroin.³⁹

A kockázat nem magában a szerben, hanem a drog és az adott személy találkozásában rejlik. A fogyasztás elkezdésének tipikus időszaka a kamaszkor. Ebben a periódusban a fiatal előtt álló hatalmas feladat a szülőkről való érzelmi leválás és saját identitásának kialakulása.

40

A kérdőíves vizsgálat tehát igazolta azon előfeltevésemet, hogy általában nincsen jelentős különbség a diákok alkoholhoz és droghoz való viszonyulásában a katolikus és világi oktatás között. Részkülönbségek az alábbi területeken fedezhetők fel:

1. Az állami iskola diákjai gyakrabban fogyasztanak alkoholt. Ennek okai a kérdőív elemzése nyomán az alábbiakra vezethető vissza:
 - a válások száma,
 - az iskolai stressz,
 - megfelelni vágyás (elvárásoknak megfelelés),
 - családban előforduló alkohollal kapcsolatos problémák száma.

Úgy gondolom, az alkoholfogyasztási szokások tekintetében nem beszélhetünk mérvadó különbségekről, bár meglepő, hogy a katolikus iskola diákjai között találkozhatunk két olyan diákkal is, akik napi rendszerességgel fogyasztanak alkoholt.

2. Az alkoholra költött összeg.

Az állami iskola diákjainak nagyobb része 1000-2000 Ft között költ alkalmanként. A katolikus iskolában tanuló diákok többsége 500-1000 Ft között költ. Megjegyezném azonban, hogy második helyen az 1000-2000Ft közötti költekezés jelenik meg, illetve a különbség csupán 3 ember.

³⁸RITTER Ildikó: Pszichotróp anyagok In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001, p.20.

³⁹KOMÁROMI, i.m. 2001, p.75.

⁴⁰KOMÁROMI, i.m. 2001, p.76.

3. A lányok legkedveltebb italai.

Az állami iskolában tanuló lányok a vodkát tették az első helyre, míg a katolikus iskola lány diákjai a bort. A vodka egy tömény égetett szesz, a bor viszont kevésbé tömény és sok egyéb funkciója is ismert (pl.: gasztronómiai). Másodikként a pezsgő szerepel mindkét iskola lány diákjainál. Érdekes lehet még, hogy az állami iskola lányai a harmadik helyre a különböző koktélokot tették, a katolikus iskola lányai azonban a sört, a tequilát (ami az állami iskola lányai között utolsóként szerepelt) illetve a vodkát.

A tudatmódosító szerek használata kapcsán nagyobb különbségeket lehet felfedezni, azonban úgy gondolom, hogy itt is csak részben, inkább a középső korcsoport esetében.

14-15 éves diákjai között úgy gondolom, a 3 fiú, akik csak egyszer próbálták ki nem mondható szignifikáns különbségnek.

Ez a különbség azonban a 16-17 évesek körében kiéleződik. Az állami iskola diákjai többen kapcsolatba kerültek a különböző tudatmódosító szerek használatával (10 diákkal több). Elégge meglepő, de az állami iskola diákjai között találkozhattunk egy olyan tanulóval, aki napi szinten használ tudatmódosító szert. Továbbá meglepőnek találtam, hogy mindkét iskolában kipróbálásra került a kokain.

A 18-19 évesek tekintetében úgy gondolom, hogy tapasztalható különbség azonban ellentmondás is. Ennek a korcsoportnak az esetében is, többen kapcsolatba kerültek a különböző tudatmódosító szerekkel az állami iskola diákjai (11 diákkal többen), azonban többségük alkalmi normasértést követett el. Hozzá kell tennem azt is, hogy az osztálylétszámot tekintve a különbség 7 fő. Meglepőnek találtam, hogy míg az állami iskolában tanuló diákok nem kerültek összetűzésbe tudatmódosító szer hatása alatt, addig a katolikus iskolában tanuló diákok közül 3 diák nem csak más emberekkel, hanem törvénnyel is összetűzésbe keveredett, és hatósági intézkedésre is sor került.

A legutolsó számomra szembetűnő dolog, hogy hiába több állami iskolában tanuló diák tud olyan embert az ismerősei közül, akik tudatmódosító szert használnak, ezzel arányosan nagyobb az arány az állami iskolában tanuló diákok közt, akik próbáltak már meg lebeszélni valakit (14 diák a különbség a két iskola között).

Felhasznált irodalom

ANDORKA, Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

BABBIE, Earl: A társadalomtudományi kutatás gyakorlat, Balassi Kiadó, 2008.

BÁCSKAI, Erika - GEREVICH József: A drogproblémák megelőzése In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001.

BARTUS, Tamás: Magyarázatok és elméletek a szociológiában, Aula Kiadó, 2009.

DUSA, Ágnes Réka, KOVÁCS Klára, MÁRKUS Zsuzsanna, NYÜSTI Szilvia, SŐRÉS Anett (szerk.): Egyetemi Élethelyzetek, Ifjúságszociológiai tanulmányok I. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012

ELEKES, Zsuzsanna- PAKSI Borbála: Drogok és fiatalok, Középiskolások droghasználata, alkoholfogyasztása és dohányzása az évezred végén Magyarországon, Ifjúsági és Sportminisztérium, 2001.

FEKETE, Sándor: Deviancia és társadalom, Comenius Bt., Pécs, 2001.

GIDDENS, Anthony: Szociológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2008.

KOMÁROMI, Éva: A droghasználat előrehaladása In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001.

KOMÁROMI, Éva: A droghasználat kialakulásának okai In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001.

KOVÁCS, Klára: Egyetemisták és káros szenvedélyek. Rizikó- és védőfaktorok a debreceni egyetemisták egészségmagatartásában In.: Dusa Ágnes Réka, Kovács Klára, Márkus Zsuzsanna, Nyüsti Szilvia, Sörös Anett (szerk.): Egyetemi élethelyzetek, Ifjúságszociológiai tanulmányok II. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012.

RITTER Ildikó: Pszichotróp anyagok In.: Ritter Ildikó (szerk.): Tanulmányok a kábítószer problémáról, Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, 2001.

ROSTA, Andrea: A deviáns viselkedés szociológiája, Loisir Könyvkiadó, 2007.

ZACHER, Gábor - KARIZS Tamás: Mindennapi mérgeink, Studium Plusz Kiadó, 2011.

Internetes hivatkozások:

A Károlyi Mihály Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakközépiskola pedagógiai programja,
2013: <http://www.karolyi-kozgazd.hu/iskola/dokumentumok>

Pál Apostol Katolikus Általános Iskola és Gimnázium pedagógiai programja:
<http://www.palapostol.hu/dokumentumok.php>

Jogsabályi hivatkozás:

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700155.TV

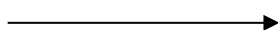
MELLÉKLETEK

Ennek a kérdőívnek a kitöltésével egy szakdolgozat megírásához nyújt segítséget. A kérdőív névtelen - nem tartalmazza a nevét és semmi olyan információt, amely alapján azonosítani lehetne önt. A válaszok nem kerülnek vissza oktatókhoz, hatóságokhoz és szülőkhöz sem. Ahhoz, hogy a kutatás sikeres legyen, nagyon fontos, hogy amennyire csak lehet, őszintén és megfontoltan válaszoljon. A teszt 2 különböző témát ölel fel ezért külön részekből áll. Köszönöm a segítségét!

I. rész: Alkoholfogyasztási szokások

1. Fogyaszt ön alkoholt?

- ☐ igen
☐ nem

2. Miért nem? (Kérem, ugorjon a 21. kérdésre!)

- ☐ nincs rá szükségem
☐ ártalmas
☐ nem bírom az alkoholt

Egyéb:.....

3. Milyen gyakorisággal szokott alkoholt fogyasztani?

- ☐ soha
☐ ritkán (ünnepekkor)
☐ havi rendszerességgel (1-2 alkalom)
☐ heti rendszerességgel (1-2 alkalom)
☐ napi rendszerességgel

4. Mennyit iszik? Értékelje 5-ös skálán! 1= nagyon keveset, 5= nagyon sokat (Kérem, karikázással jelölje választát!)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. Hány éves korában próbálta először?

☐ 10	☐ 13	☐ 16
☐ 11	☐ 14	☐ 17
☐ 12	☐ 15	☐ 18

6. Hol szokott alkoholt fogyasztani? (több válasz is lehetséges)

- ☐ kocsmában
☐ otthon
☐ házibuliban
☐ szórakozóhelyen
☐ szabadtéren

Egyéb:.....

7. Miért fogyaszt alkoholt? (több válasz is lehetséges)

☐ baráti ösztökélés	☐ iskolai stressz feloldása
☐ ellazulás	☐ családi problémákból adódóan
☐ szórakozás	Egyéb:.....

8. Fogyasztott már alkoholt csak azért, hogy társaságban fesztelenebbnek/ felszabadultabbnak érezze magát?

- ☐ Igen
☐ Nem

9. Fogyasztott már alkoholt csak azért, hogy megfeleljen környezeté, barátai elvárásainak?

- ☐ Igen
☐ Nem

10. Tegye sorrendbe, hogy mi befolyásolja az ital választásban! (1= a legfontosabb, 2= másodlagos szempont, 3= közepes 4= kevésbé fontos, 5= egyáltalán nem fontos)

- ☐ Minőség! Ha már egyszer iszunk, igyunk jól
- ☐ Mennyiség! Mindegy, hogy mit, csak sok legyen.
- ☐ Ár
- ☐ Italhoz kötődő szertartás (pl. tequila)
- ☐ Általában azt iszok amit a barátaim

11. Általában hány féle italt iszik egy alkalommal?

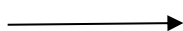
- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 vagy annál több

12. Mennyit költ alkalmanként alkoholra?

☐ 500Ft	☐ 2000-3000Ft
☐ 500-1000Ft	☐ 3000-5000Ft
☐ 1000-2000Ft	☐ 5000-

13. Szülei tudják, hogy szokott alkoholt fogyasztani?

- ☐ nem
☐ igen

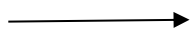

14. Hogyan állnak szülei ahhoz, hogy szokott alkoholt fogyasztani?

- ☐ Elfogadják
☐ Ellenzik
☐ Nem szólnak bele
☐ Kezdetben ellenezték, de ma már elfogadják, ha mértékkel iszom

15. Önnek volt már bármilyen egészségügyi problémája, ami összefüggésben állt az alkohollal?

- ☐ nem
☐ igen

16. Ha igen, akkor mi?

.....

17. Előfordult már, hogy kórházba, vagy egészségügyi intézménybe került alkoholfogyasztás következményeként?

- ☐ igen
☐ nem

18. Mennyire tartja valószínűnek, hogy a következő dolgok megtörténhetnek önnel, ha alkoholt iszik?
(A= abszolút, E= esetleg, bizonyos helyzetekben, S= semennyire)

	A	E	S
a. ellazulnék, feloldódnék	☐	☐	☐
b. büntudatom lenne	☐	☐	☐
c. boldognak érezném magam	☐	☐	☐
d. elfelejteném a problémáimat	☐	☐	☐
e. nem tudnám abbahagyni az ivást	☐	☐	☐
f. másnapos lennék	☐	☐	☐
g. barátságosabbnak és szókimondóbb érezném magam	☐	☐	☐
h. olyat tennék, amit később megbánnék	☐	☐	☐
i. nagyon jól szórakoznék	☐	☐	☐
j. önbizalmat ad	☐	☐	☐

19. Milyen italt iszik a leggyakrabban?

☐ sör	☐ whisky	☐ likőr
☐ bor	☐ vodka	☐ különböző koktélok
☐ pálinka	☐ fröccs	Egyéb:.....
☐ pezsgő	☐ tequila	

20. Vezetett már autót, motort ittasan?

- ☐ igen
☐ nem

21. Ült már be ittas személy mögé?

- ☐ Igen
☐ Nem

22. Előfordult már családjában alkohollal kapcsolatos probléma?

- ☐ Igen
☐ Nem

23. Hétköznapi meglát a kocsmában előtt egy lányt sörös üveggel a kezében dülöngélve. Mit tesz?

- ☐ Furcsának találom, de tovább sétálok.
- ☐ Már nem lepődöm meg, elég sűrűn lehet ehhez hasonlót látni.
- ☐ Odamegyek hátha tudok neki segíteni.
- ☐ Nem érdekel.

Egyéb:.....

II. rész: Tudatmódosító szerek használata

24. Próbált már bármiféle tudatmódosító szert alkoholon kívül?

- ☐ Igen
- ☐ Nem (ha nem kérlek, ugorjon az 34. kérdésre)

25. Milyen körülmények között használta először?

- ☐ Egy buliban
- ☐ Egy szokványos napon a barátaimmal
- ☐ Otthon, egyedül

Egyéb:.....

26. Hány éves korában próbálta először?

☐ 10	☐ 13	☐ 16
☐ 11	☐ 14	☐ 17
☐ 12	☐ 15	☐ 18

27. Milyen gyakran használ tudatmódosító szereket?

☐ Naponta	☐ Havonta	☐ Évente
☐ Hetente	☐ Néhány havonta	☐ Eddig még csak egyszer
☐ Hetente többször	☐ Félévente	

28. Melyik fajtáját próbálta ki eddig? (Több válasz is lehetséges)

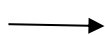
☐ Altató	☐ Varázsgomba	☐ LSD
☐ Nyugtató	☐ Dizájner drogok (KATI, ICA)	☐ Kokain
☐ Marihuána	☐ Speed	☐ Heroin
☐ Hasis	☐ Extasy	Egyéb:.....

29. Miért próbálta ki? (Több választ is bejelölhet)

☐ jól akartam érezni magamat	☐ buli kedvéért
☐ nem akartam kilógni a társaságból	☐ hangulatjavításért
☐ kíváncsi voltam	☐ hogy föl vághassak vele
☐ meg akartam feledkezni a problémáimról	Egyéb:.....

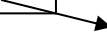
30. Került már összetűzésbe tudatmódosító szer hatása alatt?

- ☐ igen
☐ nem

31. Milyen típusú?

- ☐ más emberekkel (verekedés)
☐ törvénnyel való összeütközés

32. Hatóság általi intézkedésre került sor?

- ☐ igen
☐ nem

33. Vezetett már autót, motort tudatmódosító szer hatása alatt?

- ☐ igen
☐ nem

34. Ült már be olyan személy mögé akiről tudta, hogy tudatmódosító szer hatása alatt volt?

- ☐ igen
☐ nem

35. Mi jut először eszébe a tudatmódosító szerek használatáról?

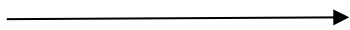
☐ Szenvedélybetegség	☐ Hangulatjavító
☐ Hihetetlen élmény	☐ Kikapcsolódás
☐ Függőség	☐ Túladagolás
☐ Pillanatnyi öröm	Egyéb:.....

36. Megszakadt már baráti kapcsolata tudatmódosító szer miatt?

- ☐ Igen
☐ Nem

37. Elítéli azokat a baráti társaságokat ahol aktívan jelen van tudatmódosító szer, illetve az embereket akik tudatmódosító szereket fogyasztanak?

- ☐ nem
☐ igen

38. Mi jut eszébe az ilyen társaságokról?

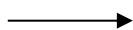
- ☐ agresszívak
☐ félek, hogy bajba kevernének
☐ nincs életcéljuk, napról napra élnek
☐ bármit hajlandóak megtenni, hogy szerhez jussanak (akár családjuk ellen is fordulnak)
Egyéb:.....

39. A baráti társaságából tud olyan emberről aki szerfogyasztó?

- ☐ igen
☐ nem

40. Volt már olyan, hogy próbált valakit lebeszélni?

- ☐ nem
☐ igen

41. Sikerrel járt?

- ☐ nem
☐ igen

42. Milyen eszközökkel próbálta? (Kérem, akkor is válaszoljon, ha a 41. kérdésre nemmel válaszolt!)

- ☐ személyes elbeszélgetés
☐ szülőknek jeleztem
☐ szakembert javasoltam

Egyéb:.....

Végül szeretnék valamit Önről is megtudni, azért, hogy lássam, különböző embereknek mi az általam vizsgált kérdésekkel kapcsolatban az álláspontja.

Neme?

- ☐ lány
☐ fiú

Életkora?

- ☐ 14-15
☐ 16-17
☐ 18-19
☐ 20-

Családi körülményei:

- ☐ Árva vagyok, nevelőszülőkkel élek
☐ Félárva vagyok, édesanyámmal élek
☐ Félárva vagyok, édesapámmal élek
☐ Szüleim együtt élnek
☐ Szüleim külön élnek, édesanyámmal élek
☐ Szüleim külön élnek, édesapámmal élek

Egyéb:

Milyen középiskolába jár?

- ☐ állami
☐ katolikus